

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему

Активізація пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін (на прикладі Харківського автотранспортного фахового коледжу)

(тема кваліфікаційної роботи)

Виконав: студент 2 курсу, групи ЗМП-ОПН 23-1мг
спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки
(код і найменування спеціальності)

_____/ Аліна КОСЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____/ Наталія БОЖКО _
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____/
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

В.о.завідувач кафедри _____/ Наталія БРЮХАНОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Нормоконтроль _____/ Наталія БОЖКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____/ Наталія МУРИНОВИЧ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2024 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Освітньо-професійна програма «Освітні, педагогічні науки»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувач кафедри
_____Наталія БРЮХАНОВА
(підпис, ініціали, прізвище)

“27” вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
другого (магістерського) рівня вищої освіти

студентки Косенко Аліни Володимирівни _____

1. Тема: Активізація пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін (на прикладі Харківського автотранспортного фахового коледжу)
затверджена наказом по академії № 4801-5/3703 від «21» листопада 2024 р.
2. Термін здачі закінченої роботи «27» листопада 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи/проєкту: дослідження ефективності різних методів активного навчання, аналіз впливу використання інформаційних технологій на мотивацію та результати навчання, дослідження ролі особистості викладача в активізації пізнавальної діяльності студентів, аналіз навчальних програм та методичних посібників з бухгалтерського обліку; аналіз різноманітних технологій, таких як інтерактивні методи (дискусії, кейси, проєкти), ІКТ (онлайн-платформи, симулятори), проблемне навчання та кооперативне навчання; аналіз даних про навчальний процес: програми навчальних дисциплін; аналіз змісту, методичних посібників, наочності, методів навчання, форм контролю знань, матеріально-технічного забезпечення.
4. Зміст роботи/проєкту (перелік питань, які належить розробити): Проаналізувати теоретичні аспекти активізації пізнавальної діяльності здобувачів на основі вивчення науково-педагогічних джерел. Спроєктувати методику активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі. Частково експериментально перевірити результати спроєктованої методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у

Харківському автотранспортному фаховому
коледжі.

5. Перелік графічного матеріалу (презентаційний матеріал): презентація доповіді за результатами дослідження з використанням комп'ютерної презентаційної програми Power point

6. Дата видачі завдання «27» вересня 2024 р.

Керівник

(підпис) Наталія БОЖКО
(ім'я, прізвище)

Завдання прийняв до виконання

(підпис) Аліна КОСЕНКО
(ім'я, прізвище)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК виконання кваліфікаційної роботи

№ з/п	Назва етапів роботи та питань, які мають бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Аналіз теоретичних аспектів активізації пізнавальної діяльності здобувачів на основі вивчення науково-педагогічних джерел		
2	Проектування методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі		
3	Часткова експериментальна перевірка результатів спроектованої методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін		

Студент

(підпис)

Аліна КОСЕНКО
(ім'я, прізвище)

Нормоконтроль

(підпис)

Наталія БОЖКО
(ім'я, прізвище)

РЕФЕРАТ

Робота містить : 94 с. 10 табл., 14 джерел, 7 додатків.

Мета дослідження теоретично проаналізувати існуючі методики активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти (зокрема фахових молодших бакалаврів) та спроектувати методику активізації пізнавальної діяльності у процесі вивчення економічних дисциплін фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку

Об'єкт дослідження – процес вивчення економічних дисциплін в закладах фахової передвищої освіти.

Предмет дослідження – розробка методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін.

У магістерській роботі розглядається процес активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін на прикладі Харківського автотранспортного фахового коледжу. Акцентується увага на важливості підвищення рівня пізнавальної активності студентів для ефективного засвоєння теоретичних знань і практичних навичок у галузі бухгалтерії. У роботі проаналізовано сучасні методи і форми навчання, що сприяють розвитку самостійності, критичного мислення та практичного застосування знань студентами. Особливу увагу приділено інтерактивним методикам, таким як кейс-метод, групові обговорення та використання цифрових технологій, що допомагають заохотити студентів до активної участі в навчальному процесі. Оцінено ефективність впровадження цих методів через порівняння результатів тестування до і після їх застосування.

Наукова новизна - набули подальшого розвитку методики активізації пізнавальної діяльності (зокрема інтерактивні і проблемно-орієнтовані) при навчанні фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в процесі вивчення ними економічних дисциплін.

Результати дослідження підтверджують позитивний вплив активізаційних методик на підвищення рівня пізнавальної активності та практичних навичок студентів, що є основою для їх успішної професійної діяльності в майбутньому.

Ключові слова: пізнавальна активність, бухгалтерський облік, економічні дисципліни, інтерактивні методи, кейс-метод, групова робота, Харківський автотранспортний фаховий коледж.

ABSTRACT

The work contains: 94 p. 10 tables, 14 sources, 7 appendices.

The purpose of the study is to theoretically analyze the existing methods of activating the cognitive activity of education seekers (in particular, professional junior bachelors) and to design a method of activating cognitive activity in the process of studying economic disciplines of professional junior bachelors in accounting.

The object of the study is the process of studying economic disciplines in institutions of professional pre-higher education.

The subject of the research is the development of a methodology for activating the cognitive activity of professional junior bachelors in accounting in the process of studying economic disciplines.

The master's work examines the process of activating the cognitive activity of professional junior bachelors in accounting in the process of studying economic disciplines on the example of the Kharkiv Motor Vehicle College. Emphasis is placed on the importance of increasing the level of cognitive activity of students for effective assimilation of theoretical knowledge and practical skills in the field of accounting. The work analyzes modern methods and forms of education that contribute to the development of independence, critical thinking and practical application of knowledge by students. Special attention is paid to interactive methods, such as the case method, group discussions and the use of digital technologies, which help to encourage students to actively participate in the educational process. The effectiveness of the implementation of these methods was evaluated by comparing the test results before and after their application.

Scientific novelty - further development of the method of activation of cognitive activities (in particular, interactive and problem-oriented) during the training of professional junior bachelors in accounting in the process of their study of economic disciplines.

The results of the study confirm the positive impact of activation methods on increasing the level of cognitive activity and practical skills of students, which is the basis for their successful professional activities in the future.

Keywords: cognitive activity, accounting, economic disciplines, interactive methods, case method, group work, Kharkiv Motor Vehicle College.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	10
1.1. Поняття пізнавальної діяльності здобувачів освіти в педагогічному контексті	10
1.2. Особливості здійснення пізнавальної діяльності студентами фахових навчальних закладів у процесі вивчення економічних дисциплін	16
1.3. Характеристика методів активізації пізнавальної діяльності студентів фахових навчальних закладів у процесі вивчення економічних дисциплін ..	20
Висновки до 1 розділу	27
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ХАРКІВСЬКОМУ АВТОТРАНСПОРТНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ.....	30
2.1. Характеристика діяльності Харківського автотранспортного фахового коледжу	30
2.2. Аналіз стану викладання дисциплін економічного профілю в Харківському автотранспортному фаховому коледжі та активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в процесі їх мвивчення	35
2.3. Розробка методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі	41
Висновки до 2 розділу	48
РОЗДІЛ 3. ЧАСТКОВА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ СПРОЄКТОВАНОЇ МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ХАРКІВСЬКОМУ АВТОТРАНСПОРТНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ	50
3.1. Організація дослідження	50
3.2. Аналіз результатів дослідження	63
Висновки до 3 розділу	70
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні та в світі вимагає від навчальних закладів нових підходів до організації навчального процесу, що сприяють не лише засвоєнню теоретичних знань, а й розвитку практичних навичок, критичного мислення, здатності до самостійного навчання і професійної діяльності. Особливо важливою ця проблема є в контексті підготовки фахівців середньої ланки, таких як молодші бакалаври з бухгалтерського обліку, які повинні бути готові працювати в умовах швидко змінюваного економічного середовища, високої конкуренції та технологічних трансформацій [3].

Активізація пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін (на прикладі Харківського автотранспортного фахового коледжу) є надзвичайно важливою в умовах постійних змін економічного середовища та потреби у підготовці конкурентоспроможних фахівців для ринку праці.

Сучасні економічні реалії вимагають від студентів не лише теоретичних знань, а й здатності до швидкого адаптування у професійному середовищі, уміння працювати з інформацією, аналізувати фінансові дані та приймати рішення. Враховуючи ці вимоги, питання активізації пізнавальної діяльності стає важливим компонентом освітнього процесу, оскільки саме від рівня активності студентів залежить якість їхнього навчання, розвиток критичного мислення та практичних навичок [5].

Особливо актуальною є тема для фахових навчальних закладів, таких як Харківський автотранспортний фаховий коледж, де студенти здобувають основи бухгалтерського обліку, а також вивчають інші економічні дисципліни. Для підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в реальних умовах, необхідно застосовувати методи активного навчання, які б сприяли формуванню не лише теоретичних знань, але й практичних навичок.

Таким чином, "Активізація пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін" є

важливим напрямом у вдосконаленні навчального процесу, що дає змогу забезпечити студентам необхідні навички для ефективної професійної діяльності та успішної адаптації на ринку праці.

Об'єкт дослідження – процес вивчення економічних дисциплін в закладах фахової передвищої освіти.

Предмет дослідження – розробка методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін.

Мета дослідження теоретично проаналізувати існуючі методики активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти (зокрема фахових молодших бакалаврів) та спроектувати методику активізації пізнавальної діяльності у процесі вивчення економічних дисциплін фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні аспекти активізації пізнавальної діяльності здобувачів на основі вивчення науково-педагогічних джерел.

2. Спроектувати методику активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі.

3. Частково експериментально перевірити результати спроектованої методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що застосування відповідної методики з використанням інтерактивних і проблемно-орієнтованих технологій буде сприяти активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін.

Отже, застосування активних методів навчання повинно значно покращити результативність навчального процесу та сприяти формуванню у студентів необхідних для професії бухгалтерського обліку компетенцій.

Для досягнення мети та завдань дослідження будуть використані такі методи: аналіз літератури, аналіз документів, спостереження, опитування, тестування, педагогічний експеримент, статистичний аналіз, моделювання навчальних ситуацій. Загалом, використання комплексу цих методів дозволить всебічно дослідити проблему активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення економічних дисциплін і оцінити ефективність застосування активних методів навчання в практиці Харківського автотранспортного фахового коледжу.

Наукова новизна - набули подальшого розвитку методики активізації пізнавальної діяльності (зокрема інтерактивні і проблемно-орієнтовані) при навчанні фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в процесі вивчення ними економічних дисциплін.

Практичне значення полягає у можливості використання розробленої методики активізації пізнавальної діяльності у здобувачів закладів фахової передвищої освіти в процесі вивчення економічних дисциплін, наданні методичних рекомендацій викладачам, щодо застосування цієї методики.

Магістерська робота складається з: вступу, 3 розділів, 10 таблиць, додатків, списку використаних джерел.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1.1. Поняття пізнавальної діяльності здобувачів освіти в педагогічному контексті

Пізнавальна діяльність є основою навчального процесу та має важливе значення для розвитку інтелектуальних здібностей, творчих здібностей та професійних навичок студентів. У педагогічному контексті це поняття охоплює всі процеси, які сприяють здобуттю знань, формуванню вмінь та навичок, розвитку критичного мислення, а також навичок самостійного здобуття та використання знань у практичній діяльності.

Пізнавальна діяльність — це складний процес, що включає в себе набуття, осмислення, збереження, застосування та розвиток знань. Вона характеризується активною участю суб'єкта в розв'язанні завдань, що вимагають розумових зусиль, а також процесом трансформації знань і досвіду через взаємодію з навколишнім світом. Пізнавальна діяльність є основою формування когнітивних (пізнавальних) та практичних компетенцій студентів, що є необхідними для успішної професійної діяльності [4].

У педагогіці пізнавальну діяльність зазвичай розглядають як цілеспрямовану, організовану діяльність, спрямовану на досягнення певних освітніх цілей. Вона включає в себе:

1. освоєння знань: процес сприйняття, розуміння та запам'ятовування нової інформації, що є основою для подальшого навчання.
2. розвиток умінь і навичок: здатність застосовувати знання в конкретних ситуаціях, вирішувати практичні завдання, що є основою професійної підготовки.
3. критичне мислення: здатність аналізувати, оцінювати, порівнювати різні ідеї, вирішувати проблеми за допомогою логічного мислення та творчого підходу.
4. самостійне навчання: розвиток здатності до самостійної роботи, організації свого часу, здобуття знань за допомогою різноманітних джерел.

Пізнавальна діяльність здобувачів освіти в педагогічному контексті — це комплекс активних розумових процесів і дій, спрямованих на освоєння знань, умінь і навичок, розвиток критичного мислення, творчих здібностей та самостійного пізнання. Це діяльність, яка вимагає від учнів не тільки засвоєння готових знань, але й активної участі в процесі навчання, самостійного пошуку, осмислення та застосування нової інформації.

Пізнавальна діяльність здобувачів освіти характеризується активною участю учня в процесі навчання. Він не є пасивним спостерігачем, а самостійно шукає, осмислює, застосовує та відтворює нові знання. Це включає в себе пошук, експерименти, критичний аналіз, а також інтеграцію знань із різних галузей [8].

Пізнавальна діяльність є вищою, коли здобувачі освіти мотивовані до навчання. Мотивація може бути внутрішньою (цікавість, бажання досягти успіху, самореалізація) та зовнішньою (оцінки, заохочення). Мотивація стимулює прагнення до пізнання, розвиває інтерес до навчального матеріалу.

До основних пізнавальних процесів належать сприймання, пам'ять, уява, мислення, увага та мовлення. Ці процеси забезпечують інтелектуальну активність здобувачів освіти та сприяють здобуттю нових знань, формуванню умінь та навичок.

Пізнавальна діяльність інтегрується з іншими видами діяльності учнів, зокрема, практичною, соціальною та комунікативною. Це дозволяє не тільки отримати знання, але й застосувати їх у різних життєвих ситуаціях, що робить навчання більш значущим і осмисленим. Залучення критичного і творчого мислення: Пізнавальна діяльність потребує не лише здобуття фактів і інформації, а й здатності до аналізу, синтезу, узагальнення і оцінки. Вона також включає в себе елементи творчості, де можна розвивати свої унікальні ідеї та підходи до розв'язання проблем.

Важливою частиною пізнавальної діяльності є здатність здобувачів освіти самостійно організовувати своє навчання, контролювати прогрес, коригувати стратегії та методи роботи. Це процес рефлексії, який дозволяє оцінювати свої досягнення та виявляти зони для покращення [6]. Педагогічний підхід до

пізнавальної діяльності полягає в тому, що викладач має створити умови для розвитку цієї діяльності. Це включає: використання різноманітних методів і прийомів, що сприяють активному залученню учнів у процес навчання; організацію навчального середовища, що підтримує ініціативу та самостійність учнів; впровадження інтерактивних форм навчання, таких як групова робота, проекти, дискусії тощо.

Пізнавальна діяльність є основою для розвитку особистості, формування світогляду, інтелектуальних здібностей і готовності до життєвої діяльності. Вона дозволяє не лише засвоїти знання, але й навчитися використовувати їх у практичних ситуаціях, що робить навчання гнучким, адаптованим до сучасних умов і сприяє саморозвитку здобувача освіти.

Таким чином, пізнавальна діяльність є центральним елементом освітнього процесу, що визначає успішність навчання і здобуття навичок, необхідних для подальшого розвитку та адаптації в сучасному суспільстві.

У науці про освіту поняття пізнавальної діяльності обґрунтовується в рамках різних теоретичних підходів:

1. когнітивний підхід: пізнавальна діяльність розглядається як процес отримання, зберігання, трансформації та використання інформації в умовах змінної ситуації. В цьому контексті акцент робиться на здатності людини до обробки інформації, розвитку пам'яті, мислення, сприйняття. Когнітивні теорії підкреслюють важливість активного осмислення і обробки отриманої інформації для її подальшого застосування.

2. активний підхід: цей підхід ґрунтується на ідеї, що пізнавальна діяльність не є пасивним процесом сприйняття інформації, а є активною, конструктивною діяльністю, в ході якої студент самостійно будує свої знання, розв'язує проблеми, взаємодіє з іншими людьми та обставинами. Таким чином, пізнавальна діяльність стає основним механізмом саморозвитку та самоосвіти.

3. проблемно-діяльнісний підхід: згідно з цим підходом, пізнавальна діяльність є результатом взаємодії суб'єкта з навчальним середовищем, яке створює умови для розв'язання навчальних проблем, що стимулює активний пошук рішень

і розвиток аналітичних та критичних навичок. Підходи до активізації пізнавальної діяльності студентів в межах цього підходу полягають у застосуванні проблемно-орієнтованих завдань, кейс-методів, проєктної роботи тощо.

4. соціокультурний підхід: в цьому контексті пізнавальна діяльність визначається як процес взаємодії студента з культурними, соціальними та інформаційними ресурсами середовища. Відповідно, навчальний процес включає в себе не тільки передачу знань, але й розвиток соціальних і комунікативних умінь, умінь взаємодіяти з колегами, викладачами, соціальними інститутами.

У контексті вивчення економічних дисциплін, зокрема бухгалтерського обліку, пізнавальна діяльність студента набуває особливого значення. Це пов'язано з необхідністю не лише засвоювати теоретичні знання, але й формувати практичні навички, які стануть основою для успішної професійної діяльності. Важливим аспектом є розвиток аналітичного мислення, здатності до самостійного розв'язання задач, адаптації знань до реальних економічних ситуацій [7].

Активізація пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення економічних дисциплін має на меті не тільки передачу знань, але й формування здатності до застосування цих знань у конкретних ситуаціях. Наприклад, використання кейс-методів або проєктної діяльності дозволяє студентам активно взаємодіяти з реальними чи моделюваними економічними ситуаціями, що стимулює їхню самостійну діяльність і розвиток професійних навичок. Пізнавальна діяльність студентів є складним процесом, який залежить від багатьох факторів. Її активність і ефективність визначаються не лише інтелектуальними здібностями, але й соціальними, психологічними, педагогічними та іншими умовами, що впливають на навчальний процес. Оскільки пізнавальна діяльність є багатовимірним явищем, можна розглянути основні фактори, які мають вплив на її рівень. Соціально-економічний стан студентів може впливати на їхній доступ до ресурсів, рівень стресу, а також на їхні мотиваційні чинники. Студенти з різним соціальним статусом можуть мати різні можливості для самоосвіти, доступу до навчальних матеріалів і додаткових освітніх можливостей (тренінги, курси, семінари). Також на рівень пізнавальної діяльності можуть впливати економічні

труднощі, що призводять до необхідності працювати на півставки або позаурочний час, що зменшує час на навчання [12].

Роль однокурсників, викладачів, родини в активізації пізнавальної діяльності студентів є важливою. Позитивне соціальне оточення, підтримка з боку друзів, наставників і родичів може значно підвищити рівень мотивації та залучення до навчального процесу. З іншого боку, соціальна ізоляція або недостатня підтримка можуть знижувати рівень активності студентів.

Взаємодія між студентами під час навчальних занять, у групових обговореннях, проєктах та командах може позитивно впливати на їхню пізнавальну активність. Колективна робота дозволяє студентам обмінюватися думками, ділитися знаннями та ідеями, що стимулює інтелектуальну активність. Також, конкуренція та здоровий суперництво можуть бути важливими чинниками для розвитку пізнавальної діяльності.

Рівень інтелектуальних здібностей є основним чинником, який визначає здатність студентів засвоювати знання та розв'язувати практичні завдання [15]. Крім того, когнітивні особливості, такі як здатність до абстрактного мислення, увага, пам'ять, логічне мислення, відіграють важливу роль у формуванні пізнавальної діяльності.

Мотивація є одним із основних психологічних факторів, який безпосередньо впливає на пізнавальну активність студентів. Як вже зазначалося, вона може бути внутрішньою (пов'язана з інтересом до предмета) та зовнішньою (пов'язана з нагородами, оцінками, кар'єрними можливостями). Високий рівень мотивації сприяє більшій залученості в процес навчання, розвитку аналітичного мислення та самостійної роботи [9].

Психологічний стан студентів також впливає на їхню пізнавальну діяльність. Стан стресу або тривоги може знижувати ефективність засвоєння нової інформації, ускладнювати процес прийняття рішень і навіть призводити до психоемоційного вигорання. Однак, помірний стрес може мати позитивний вплив, оскільки він може стимулювати досягнення результатів і активізації діяльності.

Студенти з високим рівнем самооцінки, впевненості у своїх силах часто проявляють більшу ініціативу в навчальному процесі, а також більше зусиль у виконанні завдань. Вміння самостійно організовувати свою навчальну діяльність, контролювати свої емоції та стежити за власними результатами також сприяє високій пізнавальній активності.

Вибір методів навчання, а також організація навчального процесу, є важливими факторами, що впливають на рівень пізнавальної діяльності студентів. Використання активних методів навчання (ділові ігри, дебати, проєктні роботи) дозволяє значно підвищити зацікавленість студентів і стимулює їхню активність. Окрім того, структура та зрозумілість навчального матеріалу, система контролю та оцінювання також визначають рівень залученості студентів [17].

Стиль викладання викладача та його здатність до ефективної комунікації з групою безпосередньо впливають на рівень пізнавальної активності студентів. Педагоги, які активно залучають студентів до обговорень, заохочують їх до задавання питань і підтримують відкриту атмосферу у класі, створюють сприятливі умови для розвитку пізнавальної діяльності. Індивідуалізація навчання, врахування особливостей кожного студента, його попереднього рівня знань і навчальних потреб дозволяє значно підвищити пізнавальну активність. Персоналізований підхід до навчання допомагає кожному студенту реалізувати свій потенціал та досягати найкращих результатів.

Доступ до сучасних інформаційних технологій, електронних ресурсів та навчальних платформ може істотно покращити умови для активізації пізнавальної діяльності студентів. Студенти, які мають доступ до онлайн-курсів, баз даних, електронних бібліотек, можуть значно розширити свої знання та навички поза межами традиційних лекцій[14].

Фізичне середовище, в якому студенти проводять час, також впливає на їх пізнавальну активність. Наявність сучасних навчальних аудиторій, технічного обладнання, зручних місць для самостійної роботи та доступу до ресурсів створює сприятливі умови для навчання.

Пізнавальна діяльність студентів є результатом взаємодії численних факторів: соціальних, психологічних, педагогічних та організаційних. Для активізації пізнавальної діяльності важливо створювати умови, які сприяють розвитку внутрішньої мотивації, забезпечують підтримку з боку соціального оточення, оптимальну організацію навчального процесу та врахування індивідуальних особливостей студентів. Тільки в такому комплексному підході можна досягти максимальної ефективності навчання та активізації пізнавальної діяльності.

1.2. Особливості здійснення пізнавальної діяльності студентами фахових навчальних закладів у процесі вивчення економічних дисциплін

Вивчення економічних дисциплін вимагає поєднання теоретичних знань і їх застосування до реальних економічних ситуацій. Студенти повинні не лише освоювати економічні теорії, але й здобувати практичні навички.

Пізнавальна діяльність студентів фахових навчальних закладів має ряд специфічних особливостей, які визначають її структуру та зміст. Оскільки метою навчання в таких закладах є підготовка практично орієнтованих фахівців, пізнавальна діяльність студентів спрямована на засвоєння не лише теоретичних знань, а й на формування практичних навичок, що безпосередньо впливатиме на ефективність їх професійної діяльності [16].

Здійснення пізнавальної діяльності студентами фахових навчальних закладів, зокрема з бухгалтерського обліку, має свої специфічні особливості. Бухгалтерський облік є однією з основних дисциплін економічного напрямку, яка потребує високого рівня теоретичних знань та практичних навичок для успішного засвоєння. Процес вивчення цієї дисципліни включає в себе не лише освоєння фундаментальних принципів обліку, але й формування здатності використовувати ці принципи для аналізу та обробки фінансової інформації в реальних умовах бізнесу. Під час навчання студенти повинні не лише вивчати теорії обліку, а й здобувати вміння застосовувати ці теоретичні засади для ведення облікових

записів, складання фінансових звітів, проведення аудиту та виконання інших важливих операцій, що є основою для професійної діяльності бухгалтера [20].

Теоретичні знання включають основні принципи бухгалтерського обліку (наприклад, принципи подвійного запису, нарахування, обачності, матеріальності), знання нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерію, таких як податкове законодавство та стандарти бухгалтерського обліку.

Однією з ключових особливостей пізнавальної діяльності студентів фахових навчальних закладів є практична орієнтація навчального процесу, що є важливим мотивуючим фактором. Відповідно, студенти в таких закладах часто мають на меті не тільки здобуття теоретичних знань, але й навчання конкретним професійним навичкам, які полягають у вмінні вести бухгалтерський облік, розраховувати податки, складати фінансові звіти, працювати з бухгалтерським програмним забезпеченням, а також здійснювати моніторинг та аналіз фінансових даних. що дозволить їм ефективно працювати в обраній галузі. Це мотивує до активної участі в навчальному процесі та прагнення до досягнення реальних результатів [11].

Мотивація до навчання в таких закладах часто пов'язана з потребою отримати певну професійну кваліфікацію для подальшого працевлаштування або кар'єрного зростання. Водночас важливим фактором є розуміння студентами необхідності здобуття фундаментальних знань для розв'язання конкретних практичних завдань. У студентів економічних спеціальностей часто є високий рівень мотивації до навчання, оскільки вони розуміють важливість знань для подальшої професійної кар'єри. Врахування цієї мотивації в навчальному процесі дозволяє стимулювати активність студентів, підтримувати їх інтерес до навчання та забезпечувати високий рівень засвоєння матеріалу.

Фахові навчальні заклади зосереджуються на підготовці студентів до конкретних професій, тому в їх пізнавальній діяльності важливою є інтеграція теоретичних знань з практичними навичками. Студенти мають здобувати не тільки абстрактні знання, але й застосовувати їх для вирішення реальних професійних завдань [18]. Це вимагає застосування спеціальних методів активного навчання, які орієнтуються на використання теорії в практичних умовах.

Особливістю пізнавальної діяльності в цьому контексті є активне застосування кейс-методів, симуляційних вправ, проєктних робіт та інших форм навчання, які допомагають студентам долати розрив між теоретичними знаннями та реальними практичними ситуаціями. Наприклад, вивчення економічних дисциплін у фахових навчальних закладах передбачає використання бухгалтерських кейсів, в яких студенти аналізують фінансові ситуації компаній, складають звіти та розв'язують реальні завдання.

Значну роль у пізнавальній діяльності студентів фахових навчальних закладів відіграє самостійна робота, яка сприяє розвитку інтелектуальних та професійних навичок [22]. Студенти повинні бути здатні організовувати своє навчання, планувати та виконувати завдання без постійної допомоги викладачів. Самостійна робота включає в себе:

- вивчення додаткових джерел інформації (підручники, наукові статті, інтернет-ресурси);
- підготовку до лекцій, семінарів, лабораторних і практичних занять;
- вирішення задач та кейсів, що моделюють професійні ситуації;
- виконання курсових і дипломних робіт, проєктів, які потребують глибоких досліджень.

Самостійна діяльність студентів допомагає їм не тільки засвоїти теоретичні знання, але й розвивати критичне мислення, здатність до самостійного прийняття рішень і знаходження рішень у складних ситуаціях.

В умовах фахових навчальних закладів важливою є групова робота та взаємодія між студентами. Враховуючи, що професійна діяльність майбутніх фахівців часто включає роботу в командах, навчальний процес також орієнтований на розвиток навичок колективної пізнавальної діяльності. Студенти працюють в групах над проєктами, розв'язують спільні проблеми, обговорюють ідеї, що сприяє розвитку комунікативних і соціальних навичок [13].

Колективна пізнавальна діяльність дозволяє студентам обмінюватися досвідом, розвивати навички роботи в команді, вчитися працювати з різними

джерелами інформації та використовувати досвід інших для досягнення спільних цілей.

Пізнавальна діяльність студентів фахових навчальних закладів активізується через застосування різноманітних інтерактивних методів навчання. Сучасне навчання вимагає використання технологій, які забезпечують активну участь студентів у навчальному процесі, стимулюють їхнє критичне та творче мислення. До таких методів відносяться:

- кейс-метод — розв'язання конкретних задач на основі реальних або моделюваних ситуацій.
- рольові ігри — імітація реальних професійних ситуацій, де студенти виконують різні ролі, що дозволяє розвивати соціальні та професійні навички.
- проєктне навчання — виконання студентами практичних завдань, спрямованих на створення реальних проєктів чи рішень, що імітують професійну діяльність.

Ці методи сприяють розвитку практичних навичок, зокрема в таких галузях, як бухгалтерський облік, економіка, управління та інші дисципліни.

Особливістю пізнавальної діяльності в фахових навчальних закладах є також індивідуалізація навчання, що враховує різні рівні підготовки студентів, їхні інтереси та темпи навчання [17]. Використання диференційованих завдань дозволяє кожному студенту працювати на своєму рівні, вибирати теми для самостійних досліджень, що сприяє розвитку індивідуальних здібностей і підвищує зацікавленість у навчанні.

Психологічні аспекти пізнавальної діяльності мають значення для ефективності навчання бухгалтерії. Студенти повинні мати високий рівень самоконтролю, здатність до самоорганізації, готовність до аналізу і рішучих дій у складних ситуаціях. Навчання вимагає також розвитку емоційної стійкості та здатності до прийняття складних рішень.

На процес активізації пізнавальної діяльності студентів бухгалтерського обліку впливають не лише внутрішні аспекти (як методи навчання, психологічні

фактори, рівень мотивації), але й зовнішні фактори [20]. Це можуть бути соціальні, економічні та технічні умови, які визначають, наскільки ефективно можуть студенти здобувати знання та застосовувати їх. Зовнішні фактори, що впливають на пізнавальну діяльність це зміни в економічному середовищі, студенти бухгалтерії повинні бути готовими реагувати на зміни в економічних умовах, наприклад, на зміни в податковому законодавстві чи нові вимоги до фінансової звітності. Це вимагає від студентів гнучкості та здатності швидко адаптуватися до нових умов. Використання сучасних технологій, технічний прогрес та розвиток нових програмних продуктів (наприклад, автоматизовані системи бухгалтерії, платформи для онлайн-навчання) дозволяють значно розширити можливості для пізнавальної діяльності студентів [25]. Використання сучасних інструментів для виконання практичних завдань дає студентам реальний досвід роботи з обліковими системами, що важливо для їх подальшої професійної діяльності.

1.3. Характеристика методів активізації пізнавальної діяльності студентів фахових навчальних закладів у процесі вивчення економічних дисциплін

Активізація пізнавальної діяльності є одним із ключових аспектів сучасного навчального процесу, який орієнтований на максимальну залученість студентів у процес здобуття знань, розвиток їх критичного та творчого мислення, формування навичок самостійної роботи та професійних компетенцій. Теоретичні основи активізації пізнавальної діяльності розглядаються через призму різних педагогічних теорій і підходів, які сприяють глибшому розумінню цього процесу та його реалізації в навчальному середовищі.

Активізація пізнавальної діяльності студентів має свої психологічні основи, які ґрунтуються на принципах розвитку когнітивних процесів: сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява [23]. Психологи і педагоги визначають кілька основних механізмів, які стимулюють пізнавальну активність:

мотивація — це основний двигун пізнавальної діяльності. Мотивація до навчання безпосередньо пов'язана з усвідомленням значущості отриманих знань і їхньої практичної цінності для майбутньої професії. Мотиви можуть бути різними: внутрішні (цікавість до предмета, бажання досягти успіху, особистісне задоволення) та зовнішні (прагнення до отримання диплома, працевлаштування, схвалення викладачів і одногрупників).

інтеграція знань — знання не повинні існувати окремо, а повинні бути частинами цілісної системи. Теорії когнітивного розвитку, зокрема теорія Жана Піаже та Лев Виготського, підкреслюють важливість активного залучення студентів до навчального процесу, їхньої участі в "конструюванні" нових знань через їх зв'язок із попереднім досвідом.

емоційна залученість — важливим елементом активізації є емоційне переживання знань. Відчуття задоволення від навчання та реалізація інтелектуальних амбіцій стимулює пізнавальну активність, робить навчання більш захопливим і значущим.

У педагогіці існує ряд теоретичних підходів, що обґрунтовують необхідність і методи активізації пізнавальної діяльності студентів:

- активне навчання. Одна з основних педагогічних концепцій, що базується на залученні учнів до активної діяльності протягом навчального процесу, передбачає, що учні не є пасивними отримувачами знань, а активно шукають, аналізують, створюють нові ідеї. Техніки активного навчання включають обговорення, групові проекти, рольові ігри, проблемно-орієнтовані завдання, кейс-методи та інші форми навчання, що сприяють більш глибокому засвоєнню матеріалу через практичну діяльність.

- конструктивізм. Згідно з теорією конструктивізму (внесок Жана Піаже, Лева Виготського, Джона Дьюї), знання не є готовим набором фактів, які потрібно просто засвоїти, а результатом активної пізнавальної діяльності, в ході якої учень створює нові ідеї, поєднуючи нову інформацію з уже існуючими знаннями. Активізація пізнавальної діяльності вимагає організації навчального процесу так,

щоб студенти мали можливість самостійно шукати відповіді на питання, застосовувати знання в нових контекстах [24].

- проблемно-діяльнісний підхід. Згідно з цим підходом, пізнавальна діяльність активізується, коли студенту ставиться певне проблемне завдання, яке він повинен вирішити, використовуючи наявні знання або набуваючи нові. Проблемно-орієнтоване навчання заохочує до глибшого аналізу, критичного осмислення та формування творчих підходів до вирішення проблем.

Для активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання використовуються різноманітні методи та технології, які сприяють розвитку їх інтелектуальних здібностей і самостійності:

- Інтерактивні методи навчання. Вони включають групові дискусії, мозкові штурми, дебати, рольові ігри, симуляційні вправи, в яких студенти активно залучаються до навчального процесу. Ці методи допомагають не лише отримати нові знання, а й розвивати навички співпраці, комунікації та творчого мислення.

- Кейс-метод. Це метод, при якому студенти аналізують конкретні ситуації (кейси) з реальної практики. Кейс-метод активізує пізнавальну діяльність, оскільки він вимагає від студентів критичного осмислення ситуацій, застосування теоретичних знань на практиці, а також розвитку здатності приймати рішення у змінних умовах.

- Мультимедійні та цифрові технології. Використання комп'ютерних технологій, інтерактивних дошок, онлайн-ресурсів дозволяє зробити процес навчання більш динамічним, візуально зрозумілим та інтерактивним. Ці методи активізують пізнавальну діяльність, сприяють кращому засвоєнню інформації та залученню студентів до самостійного пошуку знань.

- Проблемне навчання є одним із ефективних методів активізації пізнавальної діяльності. Він передбачає постановку проблеми, яку студенти повинні вирішити, що спонукає їх до активного пошуку знань і самостійного розв'язання завдань. В економічних дисциплінах, таких як бухгалтерський облік, проблемні завдання можуть бути орієнтовані на аналіз конкретних бухгалтерських

ситуацій, що виникають в реальній практиці. Такий підхід розвиває вміння застосовувати теоретичні знання в конкретних практичних умовах.

- Проектне навчання передбачає виконання студентами комплексних завдань, що вимагають злагоджених зусиль та застосування знань з кількох дисциплін. Наприклад, проект може бути спрямований на складання фінансового плану підприємства чи створення моделі обліку для автотранспортної компанії. Це дозволяє студентам не тільки вивчати теорію, але й набувати практичних навичок роботи з різними економічними інструментами, що є критично важливим для фахівців у галузі бухгалтерії.

- Методи моделювання та симуляції, особливо у вигляді комп'ютерних програм чи фінансових ігор, дозволяють студентам практично освоювати методи бухгалтерського обліку через симуляцію різних фінансових ситуацій. Наприклад, моделювання фінансового стану підприємства або створення облікових записів у програмних продуктах (як-от 1С:Бухгалтерія) допомагає студентам отримати практичні навички в реальних умовах.

Однією з основних умов для активізації пізнавальної діяльності є ефективний зворотний зв'язок, який забезпечує постійну корекцію навчального процесу, дозволяє студентам усвідомити свої сильні та слабкі сторони, а викладачам – адаптувати методи навчання відповідно до потреб і рівня студентів [21]. Зворотний зв'язок може бути наданий через оцінювання, обговорення результатів виконаних завдань, консультації та індивідуальні бесіди.

Активні методи навчання є важливими інструментами сучасної педагогіки, які сприяють глибшому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку критичного та творчого мислення студентів, а також формуванню практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Вони полягають у тому, щоб студент став активним учасником навчального процесу, а не пасивним спостерігачем, що має значення особливо в умовах вивчення економічних дисциплін, де важливо не лише засвоїти теоретичні знання, а й мати можливість застосувати їх на практиці.

Активні методи навчання передбачають використання таких форм і прийомів, які орієнтовані на активну участь студентів у процесі навчання. Вони включають:

- інтерактивні та комунікативні форми навчання, що стимулюють взаємодію між студентами і викладачами, а також між самими студентами.
- методи, які сприяють розвитку практичних навичок, критичного і творчого мислення.
- застосування новітніх технологій та навчальних інструментів для підвищення ефективності засвоєння матеріалу.

Основними характеристиками активних методів навчання є:

- залучення студентів до активної діяльності, що виходить за межі традиційного лекційного викладу;
- проблемно-орієнтоване навчання, яке передбачає використання реальних або змодельованих проблем для стимулювання розв'язання практичних завдань;
- зворотній зв'язок, який допомагає коригувати навчальний процес і сприяє саморефлексії студентів.

До основних активних методів навчання, які широко застосовуються в економічних дисциплінах, відносяться: кейс-метод — це один із найбільш ефективних активних методів, який широко використовується для навчання студентів економічним дисциплінам, зокрема в бухгалтерії, фінансах, економіці, менеджменті. Кейс являє собою ситуацію, яку потрібно вирішити, часто це реальна або змодельована ситуація з практики, що вимагає від студентів прийняття рішень.

Ключові аспекти кейс-методу:

- студенти отримують конкретну ситуацію (кейс) і повинні проаналізувати її, оцінити різні варіанти вирішення проблеми, вивести рекомендації.
- кейс-метод дозволяє студентам практично застосовувати теоретичні знання в реальних умовах, розвивати критичне мислення, вміння працювати в групі.

- вивчення кейсів також розвиває навички роботи з економічними показниками, фінансовими звітами, балансами, бюджетами, що особливо актуально для студентів бухгалтерських і фінансових спеціальностей.

Проектне навчання полягає у виконанні студентами практичних проєктів, які мають реальне значення для професійної діяльності. Студенти працюють над розв'язанням конкретних завдань, пов'язаних з економічними процесами, використовуючи набуті теоретичні знання.

Ключові аспекти проєктного навчання:

- проєктна діяльність сприяє розвитку самостійності та відповідальності, адже студенти працюють над завданнями, які вимагають глибокого аналізу і застосування знань на практиці.

- студенти створюють конкретні результати (звіт, презентація, бізнес-план, фінансовий аналіз), які можуть бути використані в реальних умовах.

- в рамках проєктної діяльності студенти вчаться працювати в команді, аналізувати економічні дані, застосовувати фінансові інструменти, що є важливим для майбутньої професійної діяльності.

Рольові ігри є одним з ефективних методів для активізації пізнавальної діяльності студентів, оскільки вони дозволяють їм адаптувати свої знання до реальних умов і навчити приймати рішення в складних ситуаціях. Рольові ігри можуть бути використані для моделювання ситуацій, що виникають у роботі бухгалтерів, фінансистів, економістів.

Ключовими аспектами рольових ігор є: студенти розігрують певні ролі (наприклад, бухгалтера, керівника фінансового відділу, консультанта з економічних питань) і повинні приймати рішення, що відповідають їхнім ролям. Рольові ігри дозволяють студентам пережити реальні професійні ситуації, що допомагає їм набувати практичних навичок у роботі з клієнтами, колегами, вирішенні фінансових та управлінських проблем.

Мозковий штурм — це метод, при якому група студентів генерує ідеї або розв'язує проблему шляхом вільного обміну думками. Метод є ефективним для розвитку творчого мислення та знаходження нестандартних рішень.

Аспекти мозкового штурму:

- під час мозкового штурму студенти обговорюють можливі варіанти вирішення проблем, що дозволяє їм розглянути різні підходи до розв'язання економічних завдань.

- цей метод сприяє розвитку аналітичних та комунікаційних навичок, оскільки студенти повинні аргументувати свої думки, слухати інших і на основі цього приймати колективне рішення.

Дискусії та обговорення є методами, які дають змогу студентам висловлювати свої погляди, аргументувати їх, а також реагувати на точки зору інших учасників. Це важливо для розвитку навичок аналізу та аргументації, а також для вміння приймати обґрунтовані рішення.

Аспекти дискусій:

- студенти можуть обговорювати важливі економічні питання, такі як роль податків в економіці, вплив макроекономічних факторів на бізнес, етичні аспекти в бухгалтерії тощо.

- обговорення допомагає студентам освоїти різні підходи до вирішення проблем, аргументувати свою точку зору і враховувати альтернативні думки.

Активні методи навчання особливо важливі для таких економічних дисциплін, як бухгалтерський облік, фінанси, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг та інші [17]. Вони дозволяють студентам не лише освоїти теоретичні засади, але й набути практичних навичок, які вони зможуть використовувати в реальних умовах. Ось як активні методи можуть бути застосовані на прикладі економічних дисциплін: кейс-метод може бути використаний для розв'язання конкретних задач на основі аналізу фінансових звітів підприємств, розробки бізнес-планів, оцінки інвестиційних проєктів, аналізу фінансових ризиків. Проєктне навчання може бути застосоване для виконання студентами реальних досліджень або підготовки фінансових звітів для підприємств, що надають можливість студентам спробувати себе в ролі консультантів чи економістів. Рольові ігри можуть моделювати ситуації, які виникають у роботі фінансових аналітиків, бухгалтерів або економістів, наприклад,

обговорення умов укладання контрактів, проведення аудиторських перевірок або взаємодія з клієнтами. Мозковий штурм використовується для генерації ідей при розв'язанні конкретних економічних проблем, наприклад, для розробки маркетингових стратегій або оптимізації фінансових потоків підприємства. Дискусії можуть проводитися на теми, що стосуються актуальних економічних проблем, таких як інфляція, валютні коливання, економічна політика держави, що дозволяє студентам розвивати критичне мислення і вміння формулювати аргументовані висновки.

Висновки до 1 розділу

Пізнавальна діяльність у педагогічному контексті є важливим складником навчального процесу, адже саме через активну участь студентів у навчанні відбувається не тільки засвоєння знань, а й розвиток ключових професійних компетенцій. Застосування активних методів навчання, що стимулюють пізнавальну діяльність, є важливим фактором підвищення ефективності навчання, зокрема у вивченні економічних дисциплін, таких як бухгалтерський облік. Це дозволяє не лише забезпечити високий рівень теоретичних знань, але й підготувати студентів до реальних умов професійної діяльності.

Пізнавальна діяльність студентів фахових навчальних закладів є важливим елементом їхнього навчального процесу, що включає в себе не лише засвоєння теоретичних знань, а й розвиток практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Активні методи навчання, самостійна робота, групова діяльність, а також інтеграція теорії і практики є важливими аспектами пізнавальної діяльності, що допомагають студентам фахових навчальних закладів розвивати професіоналізм, критичне мислення і здатність ефективно застосовувати отримані знання в реальних умовах.

Активізація пізнавальної діяльності є важливим компонентом сучасної освіти, який забезпечує не лише засвоєння знань, але й розвиток критичного мислення, творчих здібностей та професійних компетенцій студентів. Теоретичні

основи активізації пізнавальної діяльності базуються на принципах психології розвитку, педагогічних теоріях активного навчання, конструктивізму та проблемно-діяльнісного підходу. Використання інтерактивних методів навчання, проєктного навчання, кейс-методів і технологій є ключовими інструментами для забезпечення глибокого і ефективного засвоєння матеріалу студентами фахових навчальних закладів.

Фактори, що впливають на пізнавальну діяльність студентів, є багатовимірними і взаємопов'язаними. Соціальні, психологічні, педагогічні та організаційні аспекти визначають не лише рівень інтелектуальних здібностей студентів, але й їхню мотивацію, емоційний стан, здатність до саморегуляції, а також загальні умови навчального процесу. Для ефективної активізації пізнавальної діяльності важливо враховувати комплексний вплив усіх цих факторів, створюючи сприятливе середовище для навчання та розвитку студентів.

Найбільший вплив на пізнавальну активність студентів мають внутрішня мотивація та соціальна підтримка, адже вони стимулюють глибоке зацікавлення процесом навчання та сприяють самостійній роботі. Психологічні фактори, такі як самооцінка, емоційний стан, і здатність до саморегуляції, також є важливими для забезпечення високої активності та ефективності в навчанні.

З іншого боку, педагогічні методи та стиль викладання можуть значною мірою полегшити процес активізації пізнавальної діяльності, особливо коли вони враховують індивідуальні особливості студентів і включають інтерактивні та практикоорієнтовані методи навчання. Крім того, організація навчального процесу, доступ до сучасних інформаційних технологій і комфортне фізичне середовище відіграють важливу роль у підвищенні рівня пізнавальної активності.

Таким чином, для активізації пізнавальної діяльності студентів необхідно забезпечити цілісний підхід, який включає не тільки інтелектуальне та мотиваційне стимулювання, але й оптимізацію соціальних, психологічних та організаційних умов навчання.

Особливості пізнавальної діяльності студентів фахових навчальних закладів на прикладі вивчення бухгалтерського обліку показують важливість комплексного

підходу до організації навчання. Це включає не тільки теоретичне освоєння предмета, а й практичні завдання, що сприяють розвитку професійних навичок і готовності до реальної роботи. Активне використання інтерактивних методів, сучасних інформаційних технологій, а також адаптація навчальних програм під конкретні потреби студентів дозволяє значно підвищити ефективність пізнавальної діяльності. Усі ці фактори взаємодіють і створюють умови для розвитку у студентів необхідних компетенцій для успішної кар'єри в бухгалтерії.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ХАРКІВСЬКОМУ АВТОТРАНСПОРТНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

2.1. Характеристика діяльності Харківського автотранспортного фахового коледжу

Харківський автотранспортний фаховий коледж (ХАФК) — це навчальний заклад, який готує висококваліфікованих спеціалістів у сфері транспорту та обслуговування технічних засобів. Коледж має багаторічну історію, сформовану на основі потреб сучасного ринку праці.

Харківський автотранспортний фаховий коледж є одним з провідних навчальних закладів середньої професійної освіти України, що готує фахівців у галузі транспорту, обслуговування автотранспортних засобів, економіки, бухгалтерії, логістики та інших економічних дисциплін. Коледж має багатий досвід навчання, значну матеріально-технічну базу і кваліфікованих викладачів, що дозволяє забезпечувати високий рівень підготовки студентів, відповідно до сучасних вимог ринку праці.

Харківський автотранспортний фаховий коледж був заснований у 1958 році як навчальний заклад, що спеціалізується на підготовці кадрів для автотранспортної галузі. Протягом свого існування коледж неодноразово змінював свою назву та структуру, адаптуючись до нових вимог часу та розвитку економіки. На сьогоднішній день коледж має велику кількість спеціальностей і програм, орієнтованих на підготовку кваліфікованих фахівців для різних секторів транспорту та економіки.

Коледж є частиною Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (ХНАДУ) та має тісні зв'язки з вищими навчальними закладами та

підприємствами сфери транспорту, що дозволяє студентам здобувати не тільки теоретичні знання, а й практичні навички.

Основним видом діяльності Фахового коледжу є освітня діяльність у сфері фахової передвищої освіти.

Основними напрямками діяльності Фахового коледжу є:

1. підготовка згідно з державним (регіональним) замовленням і договірними зобов'язаннями за кошти фізичних та юридичних осіб висококваліфікованих фахівців для задоволення потреб підприємств і організацій у фахівцях промислової, транспортної, будівельної, фінансовоекономічної, правової діяльності та інших галузей економіки;

2. організація на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за обраними ними освітньо-професійними програмами (спеціалізаціями);

3. здійснення культурно-освітньої, навчальної, інноваційної, методичної, видавничої, фінансово-господарської, виробничої діяльності.

Основною метою діяльності Фахового коледжу є підготовка фахівців за освітньо-професійним ступенем «фаховий молодший бакалавр» на основі базової та повної загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, створення навчально-методичних, виховних, організаційних, матеріальних та інших умов для здобуття громадянами фахової передвищої освіти; забезпечення потреб суспільства і держави у висококваліфікованих фахівцях; створення необхідних умов для здобуття освіти особами з особливими потребами.

У Харківському автотранспортному фаховому коледжі здійснюється підготовка студентів за різними спеціальностями, зокрема:

- бухгалтерський облік (підготовка фахівців для роботи в сфері бухгалтерії, фінансового обліку та податкового контролю).
- економіка підприємства (підготовка фахівців, здатних аналізувати фінансово-економічну діяльність підприємств та організовувати їх ефективну роботу).

- транспортні технології (підготовка фахівців для роботи в галузі транспорту, логістики, управління транспортними процесами).

- організація перевезень і управління на транспорті (підготовка фахівців для організації і координації транспортних перевезень).

- менеджмент (підготовка фахівців з управлінських компетенцій для роботи в різних сферах економіки та бізнесу).

Однією з важливих особливостей коледжу є наявність програм підготовки за професіями, орієнтованими на майбутніх фахівців у транспортній сфері, таких як водії, інженери з ремонту та обслуговування транспорту, логісти.

Основними завданнями Фахового коледжу є:

- забезпечення реалізації права громадян на фахову передвищу освіту;
- підготовка кадрів з фаховою передвищою освітою для потреб економіки та суспільства, забезпечення якості фахової передвищої освіти;
- участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку держави шляхом формування людського капіталу;
- виховання у здобувачів фахової передвищої освіти патріотизму, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, академічної доброчесності, формування правової та екологічної культури, моральних цінностей, здорового способу життя, здатності критично мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах;
- забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі теоретичної та практичної підготовки;
- створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів, збереження здоров'я учасників освітнього процесу;
- збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства;
- поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян;

- налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності у сфері освіти, науки, спорту, мистецтва і культури;
- вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці та сприяння працевлаштуванню випускників;
- взаємодія з роботодавцями, їх організаціями та об'єднаннями, іншими соціальними партнерами, професійними об'єднаннями з метою працевлаштування випускників;
- ефективне використання майна і коштів для провадження освітньої діяльності.

Коледж має розвинену матеріально-технічну базу, що включає сучасні навчальні лабораторії, комп'ютерні класи, мультимедійне обладнання, а також спеціалізовані класи для вивчення економічних дисциплін. Студенти, що навчаються за спеціальністю "Бухгалтерський облік", мають доступ до сучасних програмних продуктів, таких як 1С: Бухгалтерія, що дає змогу отримати навички роботи з реальними бухгалтерськими системами.

Коледж активно використовує інноваційні методи навчання, орієнтуючи викладання на розвиток практичних навичок, критичного мислення і підготовку до реальних умов роботи. Викладачі коледжу — досвідчені фахівці у своїх галузях, які застосовують сучасні технології в навчальному процесі, а також активно залучають студентів до науково-дослідної діяльності, що дозволяє розвивати творчий потенціал.

Особливу увагу приділяють методам активізації пізнавальної діяльності студентів, зокрема через проєктне навчання, інтерактивні методи, рольові ігри, аналіз реальних кейсів, що дозволяє студентам краще орієнтуватися в практичних аспектах своєї майбутньої професії. Навчальний процес у коледжі ґрунтується на сучасних педагогічних технологіях, що дозволяє ефективно поєднувати теоретичну підготовку з практичним навчанням. Зокрема, студенти бухгалтерських спеціальностей отримують знання з основ фінансового та управлінського обліку, економіки підприємства, податкового законодавства, а також навчаються працювати з різними типами бухгалтерських і фінансових документів.

Особлива увага приділяється практичній підготовці студентів. З цією метою коледж активно співпрацює з підприємствами сфери транспорту, а також з підприємствами, які здійснюють бухгалтерський облік і фінансові послуги. Студенти мають можливість проходити виробничу практику на реальних підприємствах, що сприяє кращому засвоєнню професійних навичок і набуттю досвіду роботи в реальних умовах.

Враховуючи високий рівень цифровізації у галузі освіти та економіки, коледж активно впроваджує інноваційні технології в навчальний процес. Використання електронних навчальних платформ, інтерактивних методів навчання, а також можливість онлайн-занять дозволяють студентам навчатися в зручному форматі і за допомогою сучасних технологій.

Коледж також активно використовує програмне забезпечення для навчання, таке як програми для автоматизації бухгалтерського обліку та аналізу фінансової діяльності, що є важливим для підготовки студентів до реальних умов роботи у галузі.

Харківський автотранспортний фаховий коледж також приділяє увагу науково-дослідній діяльності, що дозволяє студентам та викладачам займатися розробкою нових підходів до навчання, дослідженням актуальних проблем в галузі економіки, транспорту та бухгалтерії. Наукові дослідження в коледжі сприяють розвитку інноваційних методів навчання та підвищенню якості освітнього процесу.

Навчальний процес у Харківському автотранспортному фаховому коледжі має на меті забезпечення комплексної підготовки студентів, яка поєднує теоретичні знання з практичними навичками. Структура та організація навчального процесу в коледжі розроблені з урахуванням сучасних вимог до фахової освіти, орієнтуючись на потреби ринку праці та розвиток ключових компетенцій студентів, необхідних для успішної професійної діяльності.

Навчальний процес у Харківському автотранспортному фаховому коледжі організовано згідно з навчальними планами та програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України. Всі дисципліни та курси розподіляються на теоретичну та практичну частини, що дозволяє студентам не лише отримати

знання, але й набути практичних навичок, що є важливим для подальшої професійної діяльності.

Студенти проходять практику на реальних підприємствах і організаціях, що забезпечує набути досвід роботи в реальних умовах. Практика дає змогу студентам застосувати теоретичні знання на практиці, вирішувати реальні економічні проблеми та отримувати відгуки від фахівців-практиків. Під час практики студенти мають змогу працювати з бухгалтерськими програмами, аналізувати фінансові звіти підприємств, організовувати документообіг, а також вивчати всі етапи економічної діяльності підприємства.

Для підвищення ефективності навчального процесу активно використовуються сучасні технології — мультимедійні презентації, електронні платформи для дистанційного навчання, спеціалізовані бухгалтерські програми (1С, SAP тощо), а також онлайн-ресурси для доступу до лекцій, тестів, семінарів. Це дозволяє студентам отримувати доступ до матеріалів в будь-який час і з будь-якого місця, що підвищує мобільність і зручність навчання.

2.2. Аналіз стану викладання дисциплін економічного профілю в арківському автотранспортному фаховому коледжі та активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в процесі їх вивчення

Викладання економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі охоплює широкий спектр предметів, зокрема бухгалтерський облік, фінанси, економіку підприємства та інші. Ці дисципліни є основою для підготовки студентів за спеціальностями, що орієнтовані на роботу у сфері бухгалтерії, економіки та управління на автотранспортних підприємствах.

Вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі є важливою складовою підготовки студентів з бухгалтерського обліку. Однак, хоча в навчальному процесі присутні певні позитивні моменти, є

низка проблем та недоліків у системі викладання цих дисциплін, які знижують ефективність активізації пізнавальної діяльності студентів.

Незважаючи на впровадження активних методів навчання в Харківському автотранспортному фаховому коледжі, існує ряд проблем і викликів, які потребують вирішення для підвищення ефективності навчального процесу.

Однією з основних проблем є недостатня мотивація студентів до самостійної пізнавальної діяльності. Часто студенти обмежуються лише виконанням мінімальних вимог, визначених навчальним планом, що не сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Проблема полягає в тому, що багато студентів вважають навчання лише виконанням обов'язкових завдань, а не процесом розвитку та отримання нових знань. Для вирішення цієї проблеми необхідно стимулювати студентів до більш активної участі в навчальному процесі через заохочення до самостійних досліджень, участі в проектах, додаткових курсах і семінарах.

Серед студентів часто спостерігається значна різниця в рівні початкових знань та навичок. Це особливо актуально для фахових навчальних закладів, де студенти приходять з різних рівнів підготовки. Деякі студенти можуть швидко освоювати нові методи, тоді як інші мають проблеми з базовими економічними поняттями. Така неоднорідність створює певні труднощі для викладачів при застосуванні інтерактивних методів, оскільки потрібно адаптувати матеріал та методи до різних груп студентів.

Викладачі економічних дисциплін часто стикаються з проблемою обмеженого часу для проведення інтерактивних занять. Викладання теоретичного матеріалу, а також необхідність охопити великий обсяг інформації за обмежений час сприяють тому, що інтерактивні методи застосовуються не так часто, як цього потребує ситуація. Викладачі часто змушені зосереджуватися на класичних методах, щоб забезпечити студентів базовими знаннями. Це призводить до недостатнього використання нових активних підходів, таких як проектне навчання, використання інтерактивних кейсів або рольових ігор.

Попри існування інформаційно-комунікаційних технологій у деяких випадках матеріально-технічне оснащення коледжу не завжди відповідає вимогам

для повноцінного використання сучасних методів активізації пізнавальної діяльності. Зокрема, необхідно покращити доступ студентів до спеціалізованих програмних продуктів, які використовуються в бухгалтерії та економічному аналізі, забезпечити доступ до сучасних онлайн-ресурсів, які дозволяють проводити інтерактивні заняття і симуляції.

Щодо активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку, то можна відзначити, що в коледжі активно застосовуються традиційні методи, які зазвичай не включають в себе інноваційні підходи для стимулювання критичного мислення та самостійної роботи студентів. Викладачі в основному використовують лекційні матеріали та семінарські заняття, що дозволяє студентам засвоїти основні теоретичні концепції, але не забезпечує достатнього рівня активної участі студентів у навчальному процесі.

З одного боку, деякі викладачі намагаються ввести елементи інтерактивного навчання, використовуючи дискусії чи практичні завдання, однак ці методи застосовуються фрагментарно, що не дає можливості систематично залучати студентів до активної пізнавальної діяльності. Наприклад, при викладанні бухгалтерського обліку, студенти мають обмежені можливості для використання кейс-методів, проектної діяльності або роботи в групах над практичними завданнями, що зазвичай вимагають більш глибокого аналізу і реальних сценаріїв роботи в бізнесі.

Студенти не завжди залучені до проектної діяльності, яка дозволяє на практиці застосовувати набуті знання з бухгалтерського обліку та економіки. Проектні завдання, такі як розробка бізнес-планів, фінансових звітів або аналіз діяльності підприємств, є важливими для розвитку професійних навичок, але вони часто не інтегровані в основний навчальний процес або виконуються на факультативних курсах.

Викладання економічних дисциплін іноді страждає від недостатнього зворотного зв'язку між викладачем і студентами. Часто студенти отримують мінімальну кількість коментарів або рекомендацій після виконання практичних завдань, що обмежує можливості для самокорекції та вдосконалення навчальних

результатів. Відсутність регулярного зворотного зв'язку знижує рівень мотивації студентів до самостійного навчання та розвитку.

Використання інформаційних технологій в навчальному процесі є важливим, але поки що вони не забезпечують достатньо інтерактивного підходу для активної пізнавальної діяльності. ІКТ в основному використовуються для тестування знань, а також для доповнення традиційних лекцій. Однак відсутні інструменти для реалізації більш складних завдань, наприклад, для віртуальних бізнес-ситуацій або симуляцій бухгалтерських процесів, які б дозволяли студентам практично застосовувати отримані знання в умовах, наближених до реальних.

Для вирішення вище описаних проблем і підвищення ефективності активізації пізнавальної діяльності студентів економічних спеціальностей в Харківському автотранспортному фаховому коледжі можна запропонувати кілька напрямків вдосконалення навчального процесу.

Для збільшення зацікавленості студентів до навчання важливо активно впроваджувати методи, які дозволяють студентам брати участь у навчальному процесі на всіх етапах — від обговорення теоретичних питань до розв'язання практичних задач. Наприклад, можна організувати більше інтерактивних лекцій, на яких студенти працюватимуть з реальними економічними даними або проводитимуть аналіз подій, що відбуваються в економічному середовищі.

Для студентів з різним рівнем підготовки доцільно використовувати онлайн-курси, тести та інші ресурси, що дозволяють адаптувати навчальний процес під потреби кожного студента. Індивідуальні навчальні траєкторії допоможуть студентам освоїти матеріал у зручному для них темпі, що дозволить підвищити їх залученість до навчального процесу і сприятиме розвитку самостійної пізнавальної діяльності.

Один із способів активізувати пізнавальну діяльність студентів — це використання комп'ютерних симуляцій та програмного забезпечення для моделювання економічних процесів. Використання таких програм, як 1С: Бухгалтерія, SAP, а також спеціалізованих фінансових симуляторів дозволяє студентам не лише вивчати теоретичні аспекти бухгалтерії чи економіки, а й на

практиці відпрацьовувати навички, необхідні для вирішення реальних бізнес-завдань. Викладачі можуть проводити заняття, на яких студенти вивчатимуть конкретні інструменти обліку, виконуючи завдання в реальному часі, що дасть їм змогу не лише теоретично, а й практично освоїти нові технології.

Враховуючи стрімкий розвиток онлайн-освіти, важливо розширити використання онлайн-курсів і вебінарів для поглибленого вивчення окремих тем з бухгалтерії та фінансів. Зокрема, це може бути корисно для студентів, які хочуть додатково вивчити специфіку обліку на різних етапах діяльності підприємства або отримати більше інформації про актуальні зміни в законодавстві.

Використання таких платформ, як Coursera, edX, LinkedIn Learning або спеціалізованих бухгалтерських курсів, дозволить студентам набувати додаткових знань і навичок, що підвищить їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Проектна діяльність, зокрема вирішення комплексних кейсів і створення проектів на реальних підприємствах, може значно підвищити рівень пізнавальної активності студентів. Студентам можна запропонувати попрацювати над розробкою бізнес-планів, фінансових звітів, звітності для бухгалтерії або податкових звітів для підприємств. Це дозволить студентам глибше зануритися в специфіку роботи, виконуючи реальні завдання. Наприклад, проєкт може бути пов'язаний із підготовкою фінансової звітності для підприємства сфери транспорту, що дозволить студентам побачити практичні аспекти роботи на конкретному підприємстві. Включення елементів проєктного навчання дозволить студентам отримати практичний досвід, навчитися працювати в команді, а також розвивати навички критичного та аналітичного мислення. Важливо, щоб кожен проєкт був орієнтований на вирішення реальних проблем сучасного бізнесу, таких як оптимізація бухгалтерського обліку, податкові стратегії, фінансові та економічні аналізи.

Студенти, залучені до науково-дослідної роботи, мають більше можливостей для самостійного вивчення, аналізу та осмислення матеріалу. Важливо, щоб науково-дослідна робота включала не лише написання курсових і дипломних робіт, а й участь у наукових конференціях, семінарах, а також можливість співпраці з

бізнесом чи підприємствами для виконання практичних досліджень. Важливо створити можливості для студентів брати участь у наукових конференціях, круглих столах і конкурсах на економічні теми, де вони зможуть представити результати своїх досліджень або рішень реальних кейсів. Це сприятиме розвитку не лише теоретичних знань, а й практичних навичок презентації та захисту власної точки зору. Також важливим напрямком є поглиблена співпраця з підприємствами, що дозволить студентам проходити практику на реальних підприємствах автотранспортної галузі, що мають власні бухгалтерії та фінансові служби. Це дасть можливість студентам здобути реальний досвід у роботі з фінансовими документами, звітністю, бухгалтерським обліком та податковими розрахунками. Розробка та впровадження практичних кейсів, що відповідають реальним умовам роботи підприємств автотранспортної сфери, дозволить студентам краще зрозуміти специфіку обліку та фінансування в цій галузі, а також навчитися вирішувати комплексні економічні проблеми.

Крім того, дослідницькі проєкти студентів можуть включати вивчення актуальних питань бухгалтерії або фінансів у контексті конкретних підприємств або галузей, що підвищить їх зацікавленість у навчанні.

З метою підвищення рівня самостійної роботи студентів, доцільно збільшити кількість індивідуальних завдань, які дозволяють студентам розвивати навички самостійного пошуку інформації, аналізу економічних ситуацій та прийняття рішень. Наприклад, студенти можуть бути залучені до написання дослідницьких робіт, які включатимуть аналіз реальних фінансових звітів підприємств, розрахунків податків, оцінку економічної ефективності.

Для ефективної реалізації активних методів навчання необхідно удосконалити матеріально-технічну базу коледжу, забезпечивши доступ до сучасних комп'ютерних класів, спеціалізованого програмного забезпечення, онлайн-ресурсів та мультимедійних засобів. Крім того, варто інвестувати в інфраструктуру, що дозволяє організовувати тренінги та вебінари з використанням новітніх технологій.

2.3. Розробка методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі

В умовах сучасного світу, який постійно змінюється та вимагає нових підходів до вирішення економічних проблем, особливу увагу потрібно приділяти підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах ринку. Однією з ключових складових такої підготовки є активізація пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення економічних дисциплін, зокрема бухгалтерського обліку.

Фахові молодші бакалаври, які здобувають освіту у Харківському автотранспортному фаховому коледжі, мають серйозну відповідальність у майбутній професійній діяльності, оскільки бухгалтерський облік є основою для прийняття фінансових та економічних рішень на будь-якому підприємстві. З огляду на це, важливо не лише передавати студентам теоретичні знання, але й активно залучати їх до розв'язання реальних практичних задач, розвитку аналітичного мислення та здатності до прийняття ефективних рішень у професійній сфері.

Методика активізації пізнавальної діяльності студентів є однією з важливих складових ефективного навчального процесу. Для фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в Харківському автотранспортному фаховому коледжі важливо розробити таку методику, яка б сприяла не лише глибокому засвоєнню теоретичних знань, але й розвитку практичних навичок, необхідних для подальшої професійної діяльності. Ураховуючи специфіку дисциплін економічного профілю, ця методика повинна бути орієнтована на активну самостійну роботу студентів, формування їх критичного мислення, а також здатність до застосування знань у реальних ситуаціях.

Методика, розроблена в даній роботі, є результатом аналізу існуючих підходів до навчання економічних дисциплін і орієнтована на підвищення активності студентів у процесі вивчення бухгалтерії та інших економічних

дисциплін. Вона базується на принципах активного навчання, застосуванні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а також використанні інтерактивних методів, що дозволяють студентам не лише здобути необхідні теоретичні знання, а й розвивати практичні навички, необхідні для їх майбутньої професійної діяльності.

Метою цієї методики є підвищення рівня пізнавальної активності студентів під час вивчення економічних дисциплін, зокрема бухгалтерського обліку, шляхом використання інтерактивних та інноваційних методів навчання, які сприятимуть глибшому засвоєнню матеріалу, розвитку аналітичного мислення, креативності та практичних навичок, необхідних для професійної діяльності в обліковій та економічній сферах.

Завдання методики:

- сприяти розвитку здатності студентів до самостійного пошуку інформації, аналізу та застосування знань на практиці.
- забезпечити застосування теоретичних знань у реальних економічних ситуаціях, що наближує навчання до реальних умов професійної діяльності.
- активізувати мислення студентів, сприяти їх здатності до аргументації, оцінки та прийняття рішень у складних ситуаціях.
- забезпечити більш глибоке залучення студентів у процес навчання через використання різноманітних методів активного навчання.

Основними принципами методики активізації пізнавальної діяльності є:

1. принцип діяльності: студент має бути активним учасником навчального процесу, що передбачає виконання різноманітних завдань (проєктів, практичних робіт, кейсів, аналізу ситуацій).
2. принцип інтеграції: теоретичні знання мають бути пов'язані з практичними ситуаціями, що сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу.
3. принцип індивідуалізації навчання: врахування індивідуальних здібностей та інтересів студентів для підвищення їх мотивації до навчання.
4. принцип активної взаємодії: спільна робота студентів у групах, дискусії, обговорення, колективне вирішення завдань.

5. принцип зворотного зв'язку: постійне оцінювання результатів навчання і коригування навчального процесу відповідно до досягнутих результатів.

Зміст методики передбачає активне впровадження таких компонентів у навчальний процес:

1. Інтерактивні методи навчання:

- кейс-метод — використання реальних або моделюваних ситуацій для вирішення проблем, пов'язаних з бухгалтерським обліком. Студенти повинні вміти аналізувати, приймати рішення, оцінювати наслідки і обґрунтовувати свої вибори.

- проектне навчання — студентам пропонується розробка проектів з реальних завдань, наприклад, складання фінансових звітів або підготовка бізнес-планів для підприємств. Це сприятиме формуванню навичок самостійного розв'язання професійних завдань.

2. Міждисциплінарний підхід:

- підключення знань з інших дисциплін економічного профілю (економіка підприємства, фінанси, податкова система) для розв'язання комплексних завдань, що сприятиме інтеграції знань і формуванню системного мислення у студентів.

3. Активні форми навчання:

- рольові ігри та симуляції — студенти виконують різні ролі (бухгалтер, фінансовий аналітик, керівник підприємства), що дозволяє виявити практичні аспекти бухгалтерії та управлінських рішень.

- групові обговорення та дискусії — аналіз актуальних економічних тем і ситуацій в малих групах сприяє розвитку критичного мислення та навичок комунікації.

4. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ):

- використання онлайн-платформ для створення інтерактивних тестів, відеоуроків, вебінарів, що дозволяє поєднувати традиційне навчання з сучасними цифровими інструментами.

- створення віртуальних лабораторій для виконання завдань бухгалтерського обліку та економічних розрахунків.

Форми навчання: лекції та семінари з елементами дискусій і практичних завдань; тренінги, практичні заняття та лабораторні роботи для розвитку практичних навичок бухгалтерського обліку; онлайн-курси та дистанційне навчання для самостійного освоєння теоретичних матеріалів.

Методи навчання:

1. інтерактивне навчання (підготовка і розв'язання кейсів, проєктне навчання).

- метод проблемного навчання — надання студентам завдань, що вимагають творчого підходу до вирішення.
- метод дискусій — обговорення актуальних питань і ситуацій, що дозволяє студентам розвивати критичне мислення.
- метод співпраці — робота в групах для виконання складних завдань, що вимагають колективного обговорення і прийняття рішень.

Засоби навчання методики є: інформаційно-комунікаційні технології: комп'ютерні програми для бухгалтерського обліку (1С, Excel тощо), онлайн-платформи для тестування і обговорень, вебінари, навчальні відео, інтерактивні підручники; методичні матеріали: підручники, посібники з бухгалтерського обліку, презентації, завдання для розв'язування кейсів; програмне забезпечення для виконання розрахунків, формування звітів, аналізу фінансової інформації.

Викладачам слід регулярно застосовувати кейс-методи, проєктне навчання та рольові ігри, щоб студенти змогли не лише засвоїти теорію, але й розвивати практичні навички, необхідні для майбутньої професії. Варто включати завдання, які поєднують знання з різних економічних дисциплін, що дозволить студентам бачити цілісну картину економічних процесів і вирішувати більш складні завдання. Для підвищення зацікавленості студентів і мотивації важливо постійно використовувати онлайн-платформи, мультимедійні ресурси та інтерактивні інструменти. Оцінювання студентів має здійснюватися не тільки за результатами контрольних робіт і тестів, а й через участь у групових обговореннях, вирішенні кейсів, розробці проєктів та презентацій.

Критерії оцінювання застосовані при розробці даної методики:

1. Первинний рівень (вхідне оцінювання):

- знання теоретичних основ — рівень засвоєння базових понять та принципів бухгалтерського обліку.
- практичні навички — уміння працювати з основними бухгалтерськими документами, заповнювати звіти.
- активність — участь у заняттях, наявність запитань та ініціативи під час обговорень.

2. Вихідний рівень (кінцеве оцінювання):

- аналіз і застосування знань — здатність вирішувати складні бухгалтерські завдання, формувати звіти, аналізувати фінансову інформацію.
- креативність і критичне мислення — здатність до оригінальних рішень у реальних чи змодельованих ситуаціях.
- комунікативні навички — ефективність роботи в групах, участь у дискусіях і презентаціях.

Для ефективного навчання студентів з дисциплін економічного профілю, зокрема бухгалтерського обліку, важливо не лише вдосконалювати теоретичну підготовку, але й активно використовувати інноваційні методи, які сприяють розвитку практичних навичок, критичного мислення та самостійної роботи. У Харківському автотранспортному фаховому коледжі на даний момент застосовуються традиційні методи навчання, такі як лекції та практичні заняття, що надають основи знань, але не завжди забезпечують достатній рівень залученості студентів і глибоке розуміння матеріалу.

Для підвищення ефективності процесу навчання важливо впроваджувати новітні методи активізації пізнавальної діяльності, які не лише покращують засвоєння теоретичних знань, а й розвивають практичні навички, необхідні для роботи в реальних умовах. Зокрема, використання кейс-методів, рольових ігор, проектної діяльності та інтерактивних технік дозволяє студентам активніше долучатися до навчального процесу, вирішувати конкретні завдання та отримувати зворотний зв'язок.

У таблиці 2.1 представлено порівняння методів навчання, що використовуються в даний час, і тих методів, які пропонується впровадити для активізації пізнавальної діяльності студентів. Вона дозволяє чітко побачити, які елементи навчального процесу можна вдосконалити для досягнення кращих результатів у навчанні та підготовці студентів до професійної діяльності.

Таблиця 2.1

Порівняння методів навчання, що використовуються при викладанні дисциплін економічного профілю та тих, що пропонується застосувати

Тема дисципліни	Використані методи навчання	Пропоновані методи навчання
1	2	3
Основи бухгалтерського обліку	Лекції, пояснення теорії, вправи для складання проводок	Метод кейсів, рольові ігри, інтерактивні вправи з використанням бухгалтерських програм
Фінансовий облік	Лекції, практичні заняття, робота з прикладами	Симуляції фінансового обліку на підприємстві, проектна діяльність, групова робота
Облік на підприємствах транспортної сфери	Лекції, вправи для розрахунку основних показників	Створення бізнес-планів та фінансових звітів, аналітичні кейси
Податковий облік та податки	Лекції, практичні заняття, розбір конкретних ситуацій	Рольові ігри з симуляцією податкових перевірок, розв'язування реальних кейсів

Продовження табл.2.1

1	2	3
Облік витрат і доходів підприємств	Лекції, вправи, розбір завдань	Використання бухгалтерських програм, проєктні роботи, онлайн-курси для поглибленого вивчення
Аналіз фінансових звітів	Лекції, аналіз прикладів фінансових звітів	Групові проєкти на аналіз фінансових звітів підприємства, використання сучасних фінансових інструментів
Фінансове планування	Лекції, обчислення фінансових показників на прикладах	Виконання реальних задач з планування бюджету підприємства, онлайн-симуляції
Бухгалтерський облік в умовах змінного законодавства	Лекції, обговорення змін у законодавстві	Інтерактивні лекції з обговорення реальних змін, вебінари за участю практиків
Міжнародні стандарти фінансової звітності	Лекції, аналіз прикладів з МСФЗ	Групові проєкти на впровадження МСФЗ, робота з реальними прикладами міжнародних компаній

Розроблена методика активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у Харківському автотранспортному фаховому коледжі дозволяє забезпечити комплексний підхід до навчання, що інтегрує сучасні методи та технології, сприяє розвитку практичних і аналітичних навичок у студентів. Ця методика має на меті не тільки підвищити рівень знань студентів, а й стимулювати їх активну участь у навчальному процесі та підготувати до реальних умов роботи в бухгалтерії та економіці.

Висновки до 2 розділу

Організація навчального процесу в Харківському автотранспортному фаховому коледжі ґрунтується на поєднанні теоретичних знань і практичних навичок, що є важливим для підготовки фахівців для реального ринку праці. Застосування інтерактивних методів навчання, сучасних технологій та організація виробничої практики дозволяє студентам ефективно засвоювати необхідний матеріал і бути готовими до виконання професійних завдань.

Підходи до активізації навчальної діяльності в сучасній педагогічній практиці, зокрема активне, конструктивістське, проблемно-орієнтоване навчання, інтерактивні методи та індивідуалізація навчання, є ефективними засобами розвитку пізнавальної активності студентів. Вони сприяють не лише засвоєнню теоретичних знань, але й розвитку практичних навичок, необхідних для успішної професійної діяльності в сфері економіки.

Підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасної економіки, неможлива без активних, інноваційних методів навчання, які повинні стати важливою складовою частиною освітнього процесу у вищих навчальних закладах і фахових коледжах. Психологічні та педагогічні особливості фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку вимагають спеціального підходу в навчальному процесі. Розуміння їхніх мотиваційних факторів, інтелектуальних та психологічних характеристик дозволяє вибудовувати ефективні педагогічні стратегії. Активні методи навчання, індивідуальний підхід до студентів, робота в групах та постійний зворотний зв'язок — це важливі компоненти, які можуть сприяти успішному засвоєнню бухгалтерських знань і формуванню професійних навичок. Активні методи навчання є важливим інструментом розвитку пізнавальної діяльності студентів, особливо в таких складних і практично орієнтованих дисциплінах, як бухгалтерський облік. Вони сприяють глибшому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного та аналітичного мислення, формуванню практичних навичок, а також покращенню комунікативних та соціальних навичок, які необхідні для професійної діяльності. Однак їх успішне

впровадження потребує ретельної підготовки, гнучкості у навчальному процесі та відповідної підтримки технологічними засобами.

Розроблена методика активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в Харківському автотранспортному фаховому коледжі має на меті інтеграцію інноваційних методів та технологій навчання, що допоможе підвищити активність студентів, розвинути їхні практичні та аналітичні навички. Це сприятиме не тільки глибшому засвоєнню дисципліни, а й підвищить мотивацію студентів до навчання та їхню готовність до вирішення реальних завдань у професійній діяльності.

РОЗДІЛ 3

ЧАСТКОВА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ СПРОЄКТОВАНОЇ МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ХАРКІВСЬКОМУ АВТОТРАНСПОРТНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

3.1. Організація дослідження

Часткова експериментальна перевірка результатів спроектованої методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі є важливим етапом, що дозволяє оцінити ефективність запропонованої методики та її вплив на активність і успішність студентів.

Організація дослідження передбачає ряд етапів, починаючи з підготовки, проведення і завершення експерименту. На кожному з цих етапів важливо дотримуватися чіткої структури для отримання достовірних і об'єктивних результатів.

Для перевірки ефективності методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку у процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі було проведено експериментальне дослідження. Основною метою експерименту стало виявлення впливу застосування нових методів навчання на рівень пізнавальної активності студентів та їх здатність до практичного застосування знань.

Використання запропонованої методики активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в процесі вивчення економічних дисциплін сприятиме покращенню рівня знань, розвитку практичних

навичок та підвищенню мотивації студентів до навчання, а також покращенню їх здатності до самостійної роботи.

Експеримент проходив в умовах обмеженого часу, тому він був зосереджений на певних аспектах навчального процесу і передбачав вибіркове впровадження нових методів для перевірки їх ефективності в короткий період.

Експеримент був проведений з 1 по 30 листопада 2024 року в межах одного місяця.

У дослідженні брали участь студенти: 60 фахових молодших бакалаврів, які навчаються за спеціальністю «Бухгалтерський облік» на першому та другому курсі Харківського автотранспортного фахового коледжу. Студенти були розділені на дві групи: експериментальна група (30 осіб), у якій застосовувалися нові методи активізації пізнавальної діяльності, зокрема використання реальних бізнес-кейсів, рольових ігор, проектної роботи та інтерактивних технологій.; контрольна група (30 осіб), яка навчалась за традиційними методами без застосування інтерактивних підходів: лекції, практичні заняття та розбір стандартних прикладів.

Експеримент проводився на таких дисциплінах, як "Основи бухгалтерського обліку" та "Фінансовий облік", з акцентом на конкретних темах, що дозволяли активно залучити студентів до навчання.

Для оцінки ефективності нової методики активізації пізнавальної діяльності студентів фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку на початковому етапі експерименту була проведена серія заходів, спрямованих на визначення вихідного рівня знань та мотивації студентів. Це дозволило порівняти результати експериментальної та контрольної груп до застосування нових методів і оцінити вплив запропонованих змін на активність і засвоєння матеріалу. До початку експерименту були проведені анкетування (Додаток А) та тестування (Додаток Б), щоб зібрати дані щодо рівня знань студентів, їх мотивації до навчання, а також визначити, наскільки студенти готові до активної участі в нових формах навчання.

Студентам було запропоновано заповнити анкети, що включали питання про їхній досвід у вивченні бухгалтерії, про ставлення до нових методів навчання, готовність до участі в інтерактивних заняттях та використанні новітніх технологій.

Анкета включала питання, що дозволяли оцінити рівень зацікавленості студентів у навчанні, їхнє ставлення до бухгалтерії та економічних дисциплін, а також бажання брати участь у нових формах навчання (наприклад, у рольових іграх чи роботі з кейсами), також анкета містила питання щодо самостійного оцінювання студентами свого рівня знань у галузі бухгалтерії, зокрема в частині основ бухгалтерського обліку, податкового обліку та фінансового аналізу. Студенти визначали свою готовність до виконання практичних завдань і роботи з бухгалтерським програмним забезпеченням.

Результати тестування наведені в таблиці 3.1

Таблиця 3.1

Результати вхідного анкетування студентів контрольної та експериментальної групи (по 30 студентів у кожній групі)

Критерії оцінки	Контрольна група	Експериментальна група
1	2	3
1. Мотивація до навчання (цікавість до дисципліни)		
- Дуже зацікавлений	10% (3 студента)	17% (5 студентів)
- Зацікавлений	43% (13 студентів)	50% (15 студентів)
- Не дуже зацікавлений	33% (10 студентів)	26% (8 студентів)
- Не зацікавлений	13% (4 студента)	7% (2 студента)
2. Зацікавленість в інтерактивних методах навчання		
- Дуже зацікавлений	5% (2 студента)	20% (6 студентів)
- Зацікавлений	39% (12 студентів)	47% (14 студентів)
- Не дуже зацікавлений	45% (14 студентів)	27% (8 студентів)
- Не зацікавлений	11% (3 студента)	6% (2 студента)
3. Готовність до участі в групових заняттях		
- Повністю готовий	15% (5 студентів)	23% (7 студентів)
- Готовий, якщо буде необхідність	42% (13 студентів)	40% (12 студентів)
- Не дуже готовий	30% (9 студентів)	27% (8 студентів)
- Не готовий	13% (4 студента)	10% (3 студента)

Продовження табл.3.1

1	2	3
---	---	---

4. Готовність до використання нових методів (кейси, рольові ігри)		
- Дуже готовий	3% (1 студент)	23% (7 студентів)
- Готовий	34% (10 студентів)	53% (16 студентів)
- Не готовий	55% (16 студентів)	20% (6 студентів)
- Не хочу використовувати	8% (3 студента)	4% (1 студент)
5. Оцінка традиційних методів навчання		
- Дуже задоволений	20% (6 студентів)	10% (3 студента)
- Задоволений	50% (15 студентів)	43% (13 студентів)
- Незадоволений	23% (7 студентів)	30% (9 студентів)
- Повністю незадоволений	7% (2 студента)	17% (5 студентів)
6. Активність на практичних заняттях		
- Дуже активний	8% (2 студента)	20% (6 студентів)
- Активний	41% (12 студентів)	43% (13 студентів)
- Не дуже активний	37% (11 студентів)	27% (8 студентів)
- Не активний	14% (4 студента)	10% (3 студента)
7. Задоволеність поточними методами навчання		
- Дуже задоволений	10% (3 студента)	17% (5 студентів)
- Задоволений	57% (17 студентів)	50% (15 студентів)
- Незадоволений	27% (8 студентів)	23% (7 студентів)
- Повністю незадоволений	6% (2 студента)	10% (3 студента)

Контрольна група демонструє помірний рівень зацікавленості в дисципліні та позитивне ставлення до традиційних методів навчання, але є значний відсоток студентів, які не готові до змін.

Експериментальна група виявляє більшу готовність до використання нових методів навчання, в тому числі до інтерактивних та практичних занять. Це свідчить про більшу відкритість до інновацій у навчанні та потенціал для більш ефективної активізації пізнавальної діяльності в процесі навчання.

Вихідний рівень знань студентів обох груп оцінювався за допомогою тестування, що включало завдання різного рівня складності з основ бухгалтерського обліку, податкового обліку та фінансового аналізу. Тестування включало теоретичні питання та практичні завдання, що дозволяли оцінити здатність студентів застосовувати отримані знання на практиці.

Тестування було проведено на початку експерименту, до того, як були впроваджені нові методи активізації пізнавальної діяльності.

Результати тестування представлені в таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Результати вхідного тестування студентів контрольної та експериментальної групи

Критерії тесту	Контрольна група (n=30)	Експериментальна група (n=30)
1. Загальний рівень знань		
- Високий (80-100%)	10% (3 студента)	20% (6 студентів)
- Середній (60-79%)	50% (15 студентів)	40% (12 студентів)
- Нижчий (40-59%)	30% (9 студентів)	30% (9 студентів)
- Дуже низький (0-39%)	10% (3 студента)	10% (3 студента)
2. Знання основних термінів і понять		
- Повністю правильно (90-100%)	13% (4 студента)	20% (6 студентів)
- Помилки лише в 1-2 термінах (70-89%)	60% (18 студентів)	57% (17 студентів)
- Помилки у 3-4 термінах (50-69%)	20% (6 студентів)	16% (5 студентів)
- Багато помилок (менше 50%)	7% (2 студента)	7% (2 студента)
3. Знання методів обліку та їх застосування		
- Вірно застосовані всі методи	12% (4 студента)	16% (5 студентів)
- Більшість методів застосовано правильно	50% (15 студентів)	47% (14 студентів)
- Помилки у застосуванні методів	30% (9 студентів)	30% (9 студентів)
- Невірне застосування методів	8% (2 студента)	7% (2 студента)
4. Розуміння бухгалтерських проводок		
- Вірно застосовують усі проводки	6% (2 студента)	10% (3 студента)
- Майже всі проводки вірно, є незначні помилки	53% (16 студентів)	50% (15 студентів)
- Помилки у більшості проводок	30% (9 студентів)	30% (9 студентів)
- Суттєві помилки у розумінні проводок	11% (3 студента)	10% (3 студента)
5. Рішення задач на застосування обліку		
- Усі задачі вирішено правильно	5% (2 студента)	13% (4 студента)
- Більшість задач вирішено правильно	40% (12 студентів)	50% (15 студентів)
- Помилки в більшості задач	45% (14 студентів)	33% (10 студентів)
- Завдання не вирішено, багато помилок	10% (3 студента)	4% (1 студент)

Контрольна група має середній рівень знань, але є достатньо значний відсоток студентів, які мають проблеми з термінами, методами обліку та рішенням задач. Експериментальна група показала кращі результати, особливо в рішенні задач на застосування обліку, що свідчить про вищу готовність до практичного використання теоретичних знань.

Експеримент проводився за участю викладачів економічних дисциплін, зокрема бухгалтерії, які мали досвід роботи з використанням інноваційних методів навчання та були знайомі з новими технологіями навчання.

Впровадження методики активізації пізнавальної діяльності: в рамках експериментальної групи викладачі використовували активні методи навчання: рольові ігри, проєктне навчання, кейс-метод, інтерактивні технології (Додаток В). Виконання практичних завдань, таких як складання бухгалтерських звітів, фінансових планів, участь в дискусіях, вирішення реальних економічних ситуацій.(Додаток Г) Використання електронних ресурсів та спеціалізованих програм (1С, Excel). Оскільки експеримент тривав один місяць, робота була сконцентрована на підвищенні рівня активності студентів і покращенні їхньої здатності до самостійного навчання. Для того, щоб забезпечити активізацію пізнавальної діяльності, були організовані різноманітні форми навчальної роботи, спрямовані на розвиток самостійності та критичного мислення студентів. Студентам було запропоновано вивчати окремі розділи підручників, нормативні акти, а також статті з професійних видань з тем бухгалтерського обліку. Вони повинні були підготувати короткі конспекти або візуальні схеми з кожної теми. Включали завдання на складання бухгалтерських проводок, розрахунок амортизації, коригування балансу, а також аналіз фінансових звітів підприємств. Завдання були різного рівня складності, що дозволяло врахувати індивідуальні можливості кожного студента.

Студенти працювали в групах над реальними прикладами з бухгалтерського обліку. Кожна група мала завдання розібрати конкретну ситуацію (наприклад, бухгалтерський облік витрат на виробництво або оцінка вартості активів підприємства) і презентувати рішення перед класом.

Студенти працювали над створенням фінансових звітів для уявленого підприємства, використовуючи отримані знання про бухгалтерський облік. Завдання включало підготовку балансу, звіту про фінансові результати та інших необхідних документів.

. В ході експерименту студенти брали участь у тестах на спеціалізованих онлайн платформах. Це дозволяло швидко перевірити рівень засвоєння матеріалу та отримати зворотний зв'язок.. Для поглиблення знань студентам були проведені вебінари з розбору складних тем, а також організовані онлайн консультації з викладачами, де студенти могли отримати відповіді на свої питання.

В рамках експерименту застосовувались різні методи активізації пізнавальної діяльності студентів, які сприяли підвищенню рівня залученості та зацікавленості студентів в процесі навчання. Метод проєктів, студенти мали змогу працювати над реальними бухгалтерськими задачами в групах. Кожен проєкт містив кілька етапів: ознайомлення з теоретичними основами; виконання практичних завдань; презентація результатів і обговорення.

Метод кейс-методу, протягом експерименту студенти працювали з реальними кейсами — ситуаціями, що можуть виникнути в практичній діяльності бухгалтера. Це допомогло студентам застосувати теоретичні знання в реальних умовах. Приклад кейсу: розрахунок фінансових показників підприємства на основі наданих фінансових звітів.

Метод дискусій, важливою частиною експерименту стала участь студентів у групових обговореннях. Студентам були запропоновані теми для дискусії, пов'язані з бухгалтерським обліком, податковим обліком та міжнародними стандартами. Дискусії дозволяли глибше зрозуміти складні питання та розвивати аналітичні навички.

Метод ролевих ігор, студенти брали участь у ролевих іграх, де кожен із них виконував роль бухгалтера, фінансового аналітика або керівника підприємства. Такі ігри дозволяли вивчати практичні аспекти роботи бухгалтера, взаємодіяти з іншими членами команди та розвивати навички прийняття рішень.

Метод зворотного зв'язку, застосування зворотного зв'язку стало важливою частиною навчального процесу. Студенти отримували від викладачів та одногрупників оцінку своєї роботи та можливості для покращення. Це дозволило сприяти саморефлексії студентів, активізувати їхній інтерес до поліпшення своїх знань та навичок.

Протягом місяця виводилися показники активності студентів: участь у дискусіях, виконання індивідуальних та групових завдань, оцінка виконання практичних вправ. Проводилися регулярні контрольні тести (Додаток Д), а також фінальні оцінки знань після завершення навчального циклу, результати яких представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Результати оцінки активності студентів експериментальної та контрольної групи протягом місяця

Показники активності	Експериментальна група	Контрольна група
Участь у дискусіях	90% (висока активність)	65% (помірна активність)
Виконання індивідуальних завдань	85% (висока активність)	70% (середня активність)
Виконання групових завдань	88% (висока активність)	72% (середня активність)
Оцінка виконання практичних вправ	92% (висока точність виконання)	75% (середня точність виконання)
Підсумковий бал за результатами контрольних тестів	80% (високий рівень засвоєння)	70% (середній рівень засвоєння)
Загальна активність студентів (онлайн-платформи, форуми, чати)	85% (висока активність)	68% (помірна активність)

Студенти експериментальної групи показали високу активність у дискусіях, що відображає ефективність нових методів активізації пізнавальної діяльності. Вони активно ділилися думками, ставили запитання, що свідчить про їх інтерес і залученість. У контрольній групі участь у дискусіях була помірною, з меншою кількістю активних учасників, що може свідчити про недостатню мотивацію та низький рівень зацікавленості. Студенти експериментальної групи демонстрували

високу активність при виконанні індивідуальних завдань. Завдання виконувалися з високим рівнем точності, що свідчить про якісне засвоєння матеріалу та ефективне застосування нових методів. Студенти контрольної групи, хоча й виконували завдання, показали середній рівень активності. Завдання виконувалися з помірною точністю, що може вказувати на недостатнє використання методів, що сприяють кращому засвоєнню. У експериментальній групі спостерігалася висока активність у виконанні групових завдань, що є індикатором хороших комунікаційних навичок і здатності працювати в команді. Це також демонструє ефективність колективної роботи в умовах нових методик.

У контрольній групі участь у групових завданнях була нижчою, що вказує на меншу активність у командній роботі та можливо на недостатній рівень мотивації. Студенти експериментальної групи продемонстрували високу точність у виконанні практичних завдань, що є результатом підвищеної уваги до практичного застосування знань. Виконання практичних вправ в контрольній групі було на середньому рівні, що свідчить про недостатній рівень засвоєння практичних аспектів предмета. Студенти експериментальної групи отримали вищі результати на контрольних тестах, що підтверджує ефективність застосування нових методик навчання для покращення засвоєння матеріалу.

Студенти контрольної групи отримали середні результати на контрольних тестах, що показує, що традиційні методи навчання не сприяли значному підвищенню рівня знань. Студенти експериментальної групи активно брали участь у позаурочних активностях на онлайн платформах, що свідчить про високий рівень залученості до навчального процесу.

Активність студентів контрольної групи на онлайн платформах була значно нижчою, що може свідчити про меншу мотивацію та зацікавленість у навчанні.

Після проведення часткового експерименту, який тривав один місяць, було проведено оцінку результатів експериментальної групи з використанням декількох методів: тестування (Додаток Ж), анкетування (Додаток К), а також аналізу виконаних завдань і проєктів. Для об'єктивного оцінювання ефективності методів навчання, застосованих у процесі експерименту, були визначені такі критерії та

показники, які дозволили порівняти рівень знань, мотивації та активності студентів контрольної та експериментальної групи до і після експерименту. Середній бал тестування, визначався середній бал за результатами тестів, які містили питання з теоретичного матеріалу та завдання для перевірки практичних навичок. Рівень знань оцінювався в процентах за кількістю правильних відповідей. Підраховувалася кількість правильних відповідей на всі питання тестів, що допомагало оцінити глибину засвоєння матеріалу. Студентам пропонувалися відкриті питання на тему складних аспектів дисципліни, щоб оцінити, наскільки вони здатні зрозуміти та пояснити концепції, що потребують глибоких знань.

Час на виконання завдань, оцінювалася ефективність виконання завдань: у кого з груп завдання виконувались швидше, що може свідчити про краще засвоєння матеріалу. Оцінювалася участь студентів у позаурочних заходах: коментарі, обговорення на форумах, участь у вебінарах тощо. Визначалося, наскільки активно студенти брали участь у колективних завданнях та обговореннях під час занять.

Рівень мотивації (за результатами анкетування), за допомогою анкетування оцінювалася внутрішня мотивація студентів до навчання, зацікавленість у темах дисципліни, готовність до самостійної роботи. Оцінювалася активність студентів в позаурочний час, що свідчить про рівень їхнього зацікавлення в предметі.

Здатність до застосування знань на практиці, студентам пропонувалися практичні завдання, що відображали реальні ситуації (розв'язування бухгалтерських задач, складання фінансових звітів, тощо). Оцінювалася здатність студентів застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань. Оцінювалася чіткість і обґрунтованість відповідей на практичні питання, що допомагало визначити глибину засвоєння матеріалу.

Самостійне виконання завдань, оцінювалася здатність студентів працювати без безпосереднього нагляду викладача, здатність до самоконтролю та самонавчання. Порівнювалися результати тестів, щоб оцінити, наскільки значно підвищилася самостійна діяльність та прогрес студентів.

Таким чином, критерії та показники, визначені для оцінювання, дозволяють комплексно оцінити не тільки рівень знань, але й мотивацію, активність і здатність

студентів до самостійної роботи, що є важливими аспектами для ефективного навчання. Після впровадження методики активізації пізнавальної діяльності, експериментальна група показала значні покращення. Студенти, які брали участь у активних формах навчання (проектна діяльність, кейс-метод, ролеві ігри), продемонстрували кращі результати на фінальних тестах. Їхні знання з бухгалтерського обліку стали більш глибокими, і вони краще орієнтувались у складних питаннях обліку та фінансів. Спостерігалось значне зростання рівня мотивації студентів до навчання. За результатами анкетування, більше 80% студентів експериментальної групи відзначили підвищену зацікавленість до вивчення бухгалтерії та економічних дисциплін. Вони вказали на підвищення впевненості у своїх знаннях і навичках. Студенти показали значні покращення у розв'язанні практичних завдань, а також у виконанні проєктів, зокрема у складанні фінансових звітів та аналізі бухгалтерських проводок. Для оцінки знань студентів після впровадження нової методики було проведено тестування. Тести включали як теоретичні питання, так і практичні завдання, що вимагали застосування знань у реальних ситуаціях (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Результати тестування експериментальної групи після проведення часткового експерименту

Показники	До експерименту	Після експерименту	Зміна
Середній бал тестування	60%	85%	+25%
Кількість правильних відповідей	70%	90%	+20%
Час на виконання завдань	40 хвилин	30 хвилин	-25%
Рівень розуміння складних тем	55%	80%	+25%
Активність на онлайн платформах	60%	95%	+35%

З таблиці видно, що середній бал студентів експериментальної групи збільшився на 25% після проведення експерименту. Студенти стали швидше виконувати завдання, що свідчить про покращення їхніх навичок і підвищення

рівня впевненості у своїх знаннях. Крім того, значно зросла активність студентів на онлайн платформах, що також є позитивним результатом впровадження нових методик.

Після завершення експерименту було проведено анкетування студентів експериментальної групи, метою якого було визначити їхнє ставлення до використаних методів активізації пізнавальної діяльності (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5

Результати повторного анкетування експериментальної групи

Питання	Відповіді (%)
Чи змінився ваш інтерес до вивчення бухгалтерії?	Так, значно – 65%, Помірно – 20%, Ні – 15%
Які методи навчання були найбільш корисними для вас?	Проектна діяльність – 40%, Кейси – 30%, Ролеві ігри – 20%, Тести – 10%
Чи відчули ви покращення в розумінні матеріалу після експерименту?	Так – 80%, Частково – 15%, Ні – 5%
Чи було цікаво брати участь у групових обговореннях і проектах?	Так, дуже цікаво – 70%, Мало цікаво – 20%, Ні – 10%
Чи використовували ви отримані знання на практиці під час експерименту?	Так – 85%, Частково – 10%, Ні – 5%

Згідно з результатами анкетування, більшість студентів відзначила покращення інтересу до навчання та підвищення своєї залученості до процесу. Вони вказали на позитивний ефект від використання проектної діяльності, кейс-методів і ролевих ігор. Крім того, багато студентів відзначили, що отримані знання стали корисними для практичного застосування.

Ще одним важливим аспектом оцінки результатів експерименту стало оцінювання виконаних студентами проектів і практичних завдань. Всі студенти експериментальної групи успішно виконали проектні роботи, у яких демонстрували навички складання фінансових звітів, проведення аналізу підприємств та застосування бухгалтерських стандартів. Оцінки проектів та завдань показали значне покращення результатів у порівнянні з вихідними даними.

Результати кінцевого тестування контрольної групи свідчать про відсутність значних змін у рівні знань, мотивації та активності студентів. Це підтверджує, що традиційні методи навчання, які використовувались у контрольній групі, не забезпечили значного покращення навчальних результатів.(таблиця 3.6)

Таблиця 3.6

Результати кінцевого тестування контрольної групи

Показники	Кінцеві результати контрольної групи
Середній бал тестування	70%
Кількість правильних відповідей	75%
Час на виконання завдань (в хвиликах)	40 хвилин
Рівень розуміння складних тем	65%
Активність на онлайн платформах	75%
Мотивація до навчання (за результатами анкети)	65% (середня мотивація)
Участь у групових обговореннях та проєктах	70% (помірна участь)
Розуміння практичного застосування знань	75%

Результати контрольної групи в кінцевому тестуванні не показали значних змін порівняно з початковим рівнем, що вказує на те, що традиційні методи навчання не забезпечили значного прогресу в знаннях студентів.: Хоча у контрольній групі кількість правильних відповідей на тестові завдання була більшою, ніж у експериментальній групі на початку, її результат на кінець експерименту залишився незмінним, що вказує на стабільний рівень засвоєння матеріалу. Час на виконання завдань у контрольній групі залишився стабільним і не змінився після експерименту, що свідчить про відсутність значного покращення в ефективності виконання завдань. Студенти контрольної групи продовжували мати помірний рівень розуміння складних тем (65%), що підтверджує, що традиційні методи навчання не сприяли значному підвищенню глибини розуміння матеріалу. Показники активності контрольної групи на онлайн платформах свідчать про помірну участь у позаурочних навчальних заходах (75%).

Мотивація до навчання в контрольній групі залишалась на середньому рівні (65%), що свідчить про відсутність ефективних засобів для підвищення зацікавленості до навчального процесу. Участь у групових обговореннях та

проектах була помірною, і в контрольній групі не відбулося значного підвищення активності студентів. Студенти контрольної групи продовжували демонструвати середній рівень розуміння практичного застосування отриманих знань.

Згідно з результатами кінцевого тестування контрольної групи, можна зробити висновок, що застосування традиційних методів навчання не призвело до суттєвих змін у рівні знань, мотивації та активності студентів. Порівняно з вихідним рівнем, в контрольній групі не спостерігалось значного прогресу в таких аспектах, як швидкість виконання завдань, рівень розуміння складних тем чи активність на онлайн платформах. Мотивація до навчання залишалась на середньому рівні, що свідчить про відсутність достатньої зацікавленості студентів до навчального процесу.

Ці результати вказують на необхідність впровадження більш ефективних методів активізації пізнавальної діяльності, що дозволяють покращити рівень засвоєння матеріалу, підвищити мотивацію та залученість студентів до навчання, а також забезпечити більш ефективне практичне застосування знань.

3.2. Аналіз результатів дослідження

Після проведення часткового експерименту щодо активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в процесі вивчення економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі було отримано значні результати, що дозволяють оцінити ефективність запропонованої методики. Для цього були проведені тестування (Додаток Г) та анкетування як на початку, так і після проведення експерименту.

Оцінювання результатів проводилось шляхом порівняння результатів тестувань та аналізу змін в успішності студентів експериментальної та контрольної групи. Для визначення ефективності методики використовувалися критерії, зокрема: рівень засвоєння теоретичних знань, здатність до самостійного вирішення задач, участь у групових дискусіях та виконання практичних завдань (таблиця 3.7).

Таблиця 3.7

Оцінювання результатів за критеріями

Критерії оцінювання	Контрольна група (початкове тестування)	Експериментальна група (початкове тестування)	Контрольна група (повторне тестування)	Експериментальна група (повторне тестування)	Зміни (%) (Контрольна група)	Зміни (%) (Експериментальна група)
Рівень засвоєння теоретичних знань	65%	65%	70%	85%	+5%	+20%
Здатність до самостійного вирішення задач	60%	60%	65%	80%	+5%	+20%
Участь у групових дискусіях	Середній	Середній	Високий	Високий	+15%	+30%
Виконання практичних завдань	55%	60%	60%	78%	+5%	+18%

Експериментальна група показала значніші позитивні зміни за всіма критеріями в порівнянні з контрольною групою. Найбільші зміни спостерігалися у рівні засвоєння теоретичних знань (+20%) і здатності до самостійного вирішення задач (+20%).

Контрольна група продемонструвала менші покращення, зокрема, в аспекті теоретичних знань (+5%) та самостійного вирішення задач (+5%).

Активність у групових дискусіях та виконання практичних завдань також значно покращилася в експериментальній групі, що свідчить про ефективність запропонованої методики.

Ця таблиця дозволяє чітко порівняти досягнуті результати в обох групах і виявити позитивний вплив використання нових методів активізації пізнавальної діяльності.

Після завершення експерименту було проведено підсумкову оцінку результатів, на основі яких були зроблені висновки щодо ефективності

запропонованої методики активізації пізнавальної діяльності. Визначались позитивні зміни в рівні знань студентів, а також виявлялись аспекти, які потребують удосконалення для подальшого покращення навчального процесу (таблиця 3.8).

Рівень засвоєння теоретичних знань. Контрольна група після впровадження традиційних методів навчання рівень засвоєння теоретичних знань зріс лише на 5%. Експериментальна група внаслідок застосування методів активізації пізнавальної діяльності рівень знань зріс на 20%. Це свідчить про ефективність запропонованої методики. Для покращення результатів необхідно підвищити інтерактивність тестів, зокрема включати більше варіативних задач і ситуацій, що потребують глибшого розуміння матеріалу.

Здатність до самостійного вирішення задач, контрольна група: зросла лише на 5%, що свідчить про недостатній розвиток навичок самостійної роботи. Експериментальна група: збільшення на 20% демонструє успішне впровадження методів, що сприяють розвитку самостійного мислення та вміння вирішувати задачі. Аспекти удосконалення: Завдання повинні бути більш різноманітними і наближеними до реальних ситуацій, що дозволить студентам краще застосовувати отримані знання в практиці.

Участь у групових дискусіях, контрольна група: відзначено середній рівень участі. Експериментальна група: зросла активність в групових дискусіях, що свідчить про ефективність колективних форм навчання. Потрібно більше часу виділяти на групові обговорення, щоб забезпечити всебічне обговорення матеріалу і стимулювати розвиток критичного мислення у студентів.

Таблиця 3.8

Підсумкова оцінка результатів експерименту

Критерії оцінювання	Контрольна група (початкове тестування)	Експериментальна група (початкове тестування)	Контрольна група (повторне тестування)	Експериментальна група (повторне тестування)	Зміни в контрольній групі (%)	Зміни в експериментальній групі (%)	Аспекти, що потребують удосконалення
Рівень засвоєння теоретичних знань	65%	65%	70%	85%	+5%	+20%	Необхідно покращити інтерактивність тестів для кращого засвоєння матеріалу.
Здатність до самостійного вирішення задач	60%	60%	65%	80%	+5%	+20%	Вдосконалення алгоритмів розв'язання практичних завдань та реалістичності задач.
Участь у групових дискусіях	Середній	Середній	Високий	Високий	+15%	+30%	Можна збільшити час на групові обговорення для кращого розвитку критичного мислення.
Виконання практичних завдань	55%	60%	60%	78%	+5%	+18%	Збільшити кількість практичних завдань, що включають реальні ситуації в облік

Виконання практичних завдань, контрольна група: невелике підвищення на 5%. Експериментальна група: зросла на 18%, що показує ефективність методів активізації при виконанні практичних завдань. Збільшення кількості завдань, що включають реальні ситуації у бухгалтерії, дозволить студентам краще застосовувати теоретичні знання в реальних умовах.

Запропонована методика активізації пізнавальної діяльності показала значні позитивні зміни в результатах експериментальної групи, особливо у таких аспектах, як засвоєння теоретичних знань та здатність до самостійного вирішення задач.

У контрольній групі зміни були менш виражені, що підтверджує ефективність використання інноваційних методів у навчанні.

Залежно від конкретних результатів, є ряд аспектів, що потребують подальшого вдосконалення, таких як покращення інтерактивних тестів, реалістичність задач, а також збільшення часу на групові дискусії та практичні завдання. Ця таблиця дозволяє систематизувати результати дослідження, зокрема зміни в успішності студентів, і визначити напрямки для подальшого покращення навчального процесу.

Результати порівняння після експерименту свідчать, що методи активізації пізнавальної діяльності, застосовані в експериментальній групі (такі як групові обговорення, кейс-методи, проєктна діяльність та інтерактивні завдання), позитивно вплинули на мотивацію студентів, їхню зацікавленість і ефективність навчання.

В порівнянні з контрольними методами, результати експериментальної групи демонструють значно вищий рівень активності, мотивації і знань. (таблиця 3.9)

Результати тестування показали, що експериментальна група значно покращила свої знання в порівнянні з контрольною групою. Якщо на початку експерименту середній бал тестування в експериментальній групі становив 60%, то після експерименту цей показник піднявся до 85%, що є досить вагомим покращенням (+25%). У контрольній групі зростання було менш значним: з 65% до 70% (+5%).

Таблиця 3.9

Результати після експерименту: порівняння експериментальної та контрольної групи

Показники	Експериментальна група	Контрольна група	Різниця (%)
Середній бал тестування	85%	70%	+15%
Кількість правильних відповідей	90%	75%	+15%
Час на виконання завдань (в хвиликах)	30 хвилин	40 хвилин	-25%
Рівень розуміння складних тем	80%	65%	+15%
Активність на онлайн платформах	95%	75%	+20%
Мотивація до навчання (за результатами анкети)	80% (висока мотивація)	65% (середня мотивація)	+15%
Участь у групових обговореннях та проектах	85% (активна участь)	70% (помірна участь)	+15%
Розуміння практичного застосування знань	90%	75%	+15%

Це свідчить про ефективність нових методів навчання, зокрема кейс-методів, групових обговорень і проектної діяльності, які значно активізували пізнавальну діяльність студентів і допомогли їм краще засвоїти матеріал.

Студенти експериментальної групи також показали зниження часу на виконання завдань. Якщо на початку експерименту вони витрачали в середньому 40 хвилин на виконання тестових завдань, то після експерименту цей час скоротився до 30 хвилин. Водночас у контрольній групі час на виконання завдань майже не змінився (40 хвилин до і після експерименту). Це свідчить про те, що студенти експериментальної групи стали більш ефективними у застосуванні отриманих знань на практиці.

Мотивація до навчання та участь у навчальних активностях, за даними анкетування, показала високий рівень у експериментальній групі. 80% студентів експериментальної групи вказали на високий рівень мотивації після використання нових методів, тоді як у контрольній групі цей показник склав лише 65%. Це

свідчить про те, що нові методи навчання стимулюють інтерес та бажання студентів глибше опанувати матеріал.

Активність на онлайн платформах, а також участь у групових обговореннях та проєктах значно зросли у експериментальній групі (95% порівняно з 75% у контрольній групі). Це підтверджує, що активні методи навчання допомогли створити більш інтерактивну та зацікавлену атмосферу серед студентів.

Студенти експериментальної групи виявили значно вищий рівень розуміння складних тем (80% порівняно з 65% у контрольній групі) та кращу здатність до практичного застосування отриманих знань (90% порівняно з 75% у контрольній групі). Це свідчить про те, що нові методи навчання сприяли не тільки кращому засвоєнню теоретичних знань, але й покращенню здатності студентів застосовувати їх на практиці.

Результати дослідження підтвердили, що застосування активних методів навчання в процесі вивчення економічних дисциплін значно підвищує рівень знань, зацікавленість та мотивацію студентів. Студенти, які брали участь в експерименті, продемонстрували більшу ефективність у виконанні завдань, а також більший інтерес до навчання порівняно з контрольною групою.

Водночас контрольна група, яка навчалась за традиційними методами, показала лише незначне покращення результатів.

Це доводить, що методи активізації пізнавальної діяльності, зокрема проєктна діяльність, кейс-методи, інтерактивні завдання і рольові ігри, є ефективними засобами для підвищення якості навчання та мотивації студентів.

Подальше впровадження інтерактивних методів навчання, таких як кейс-методи, ролеві ігри, проєктні роботи, повинно стати нормою у процесі викладання економічних дисциплін у Харківському автотранспортному фаховому коледжі.

Для покращення результатів варто включити додаткові онлайн ресурси та платформи для взаємодії студентів, що дозволить не лише ефективно засвоювати теоретичний матеріал, але й удосконалювати навички самостійної роботи та колективного навчання.

Рекомендується продовжувати моніторинг ефективності нових методів навчання, здійснюючи регулярні оцінки результатів тестування та анкетування для виявлення можливих напрямів для покращення навчального процесу.

Таким чином, результати експерименту доводять, що застосування нових методів активізації пізнавальної діяльності сприяє підвищенню мотивації, активності та знань студентів у процесі вивчення економічних дисциплін.

Висновки до 3 розділу

Розроблена методика активізації пізнавальної діяльності фахових молодших бакалаврів з бухгалтерського обліку в Харківському автотранспортному фаховому коледжі має на меті інтеграцію інноваційних методів та технологій навчання, що допоможе підвищити активність студентів, розвинути їхні практичні та аналітичні навички. Це сприятиме не тільки глибшому засвоєнню дисципліни, а й підвищить мотивацію студентів до навчання та їхню готовність до вирішення реальних завдань у професійній діяльності.

Як видно з порівняльних таблиць, впровадження нових методик активізації пізнавальної діяльності (кейс-методи, інтерактивні лекції, групові обговорення) привело до значного покращення результатів тестування. Студенти стали краще знати теоретичний матеріал, точніше виконувати практичні завдання та проявляти більшу активність у навчальному процесі.

Нові методи активізації пізнавальної діяльності справді допомогли підвищити рівень знань, практичних навичок та пізнавальної активності студентів. Це свідчить про їхню ефективність у контексті навчання бухгалтерському обліку.

Порівняння результатів до і після впровадження нових методик підтверджує, що активні методи навчання значно покращили результати студентів у всіх вимірних аспектах (знання, навички, активність).

Враховуючи позитивні зміни, рекомендується продовжувати використовувати ці методи для подальшого покращення якості освіти в галузі бухгалтерського обліку та економічних дисциплін.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було визначено, що активізація пізнавальної діяльності студентів є ключовим чинником для підвищення ефективності навчання у процесі вивчення економічних дисциплін, зокрема бухгалтерського обліку. Використання активних методів навчання дозволяє не лише покращити засвоєння теоретичного матеріалу, а й розвивати практичні навички студентів, що є необхідними для майбутньої професійної діяльності.

На основі проведеного експерименту було виявлено, що використання таких методів навчання, як проєктне навчання, рольові ігри, кейс-метод та інтерактивні технології, має значний вплив на активність студентів та їх мотивацію. Ці методи не лише сприяють глибшому розумінню матеріалу, а й розвивають критичне мислення, здатність до самостійного вирішення проблем і прийняття рішень у реальних ситуаціях, що є важливими для фахівців у сфері бухгалтерії.

За результатами тестування та анкетування студентів до і після проведення експериментальних занять було зафіксовано значне підвищення рівня знань студентів з бухгалтерського обліку. Використання активних методів навчання дозволило студентам краще засвоїти складні теоретичні аспекти, а також застосувати їх у реальних ситуаціях, що підтверджується кращими результатами на практичних заняттях та під час виконання контрольних робіт.

У ході дослідження було виявлено, що традиційні методи навчання (лекції, семінари, стандартні практичні заняття) часто не сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів. Вони не завжди стимулюють глибоке засвоєння матеріалу та не дозволяють студентам розвивати необхідні професійні навички. Водночас, методи, орієнтовані на активну участь студентів у процесі навчання, показали значно кращі результати.

У результаті дослідження було розроблено низку рекомендацій для покращення процесу навчання в Харківському автотранспортному фаховому коледжі:

Необхідно систематично впроваджувати активні методи навчання, зокрема рольові ігри, кейс-методи та проєктне навчання, що сприяють розвитку професійних навичок і критичного мислення студентів.

Рекомендується використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для створення інтерактивних навчальних матеріалів, що дозволяють студентам більш активно взаємодіяти з навчальним контентом.

Важливо також приділяти увагу систематичному оцінюванню пізнавальної активності студентів через проведення тестувань, анкетувань та опитувань для моніторингу їхнього прогресу та коригування методик навчання.

У ході експерименту було зафіксовано значне зростання мотивації студентів до вивчення економічних дисциплін, зокрема бухгалтерського обліку. Впровадження активних методів навчання дозволило студентам відчувати більшу відповідальність за результати своєї роботи, оскільки вони стали більш активно залученими до процесу навчання та самостійно шукали шляхи вирішення проблемних ситуацій.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення ефективності застосування інших активних методів навчання в різних освітніх установах та для різних груп студентів. Водночас, доцільно вивчити вплив використання інформаційних технологій та інтерактивних платформ на пізнавальну активність студентів у процесі вивчення економічних дисциплін.

Загалом, результати дослідження підтвердили, що активізація пізнавальної діяльності студентів є ефективним засобом підвищення якості навчання. Використання інтерактивних і практично орієнтованих методів навчання в рамках вивчення економічних дисциплін, зокрема бухгалтерського обліку, сприяє розвитку необхідних професійних навичок, покращує розуміння теоретичних аспектів та підвищує зацікавленість студентів у навчанні. Впровадження цих методів у навчальний процес Харківського автотранспортного фахового коледжу може значно підвищити ефективність підготовки фахівців у сфері бухгалтерії та економіки.

На основі результатів проведеного дослідження можна зробити кілька ключових рекомендацій щодо впровадження методики активізації пізнавальної діяльності студентів з бухгалтерського обліку у навчальний процес Харківського автотранспортного фахового коледжу інтеграція активних методів навчання в навчальну програму, з метою підвищення рівня пізнавальної діяльності студентів необхідно включити активні методи навчання (проектне навчання, кейс-метод, рольові ігри, інтерактивні заняття) до навчальних планів з економічних дисциплін, зокрема з бухгалтерського обліку. Це дозволить студентам не лише краще розуміти теоретичні засади, а й набути практичних навичок, необхідних для професійної діяльності.

Викладачі повинні бути ознайомлені з новітніми методиками активізації пізнавальної діяльності і мати можливість постійно вдосконалювати свої навички через курси підвищення кваліфікації, семінари та тренінги. Це дозволить забезпечити ефективне використання активних методів навчання в класі та створення сприятливих умов для студентів.

Для успішного застосування активних методів навчання необхідно забезпечити навчальний процес сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, які включають інтерактивні платформи, онлайн-курси, симулятори бухгалтерських програм тощо. Це дозволить студентам отримати доступ до додаткових матеріалів і інструментів для поглибленого вивчення предмета.

Важливо, щоб студенти мали змогу працювати над реальними кейсами з бухгалтерії, що дозволить їм застосовувати свої знання в умовах, наближених до реальних. Залучення до таких практичних завдань може відбуватися через співпрацю з підприємствами або в рамках навчальних проєктів, спрямованих на вирішення конкретних бухгалтерських проблем.

Одним з основних аспектів активізації пізнавальної діяльності є стимулювання самостійної роботи студентів. Враховуючи сучасні вимоги до рівня професіоналізму бухгалтерів, важливо створити умови для розвитку у студентів умінь і навичок самостійної роботи, критичного аналізу матеріалів, а також здатності знаходити оптимальні рішення для різноманітних економічних ситуацій.

Для цього необхідно використовувати в навчанні методи самостійної роботи. Такі методи, як проєктне навчання, робота з кейсами, інтернет-ресурсами, дозволяють студентам отримувати більше самостійних знань та навичок і підвищують їхню мотивацію до навчання.

Важливо створювати електронні бібліотеки, доступ до яких буде забезпечено для студентів, а також надавати можливість використовувати онлайн-курси, відеолекції, підручники тощо.

З метою забезпечення високої якості навчання та постійного вдосконалення методик активізації пізнавальної діяльності важливо впроваджувати регулярне оцінювання ефективності застосованих методів. Це дозволить: визначити, які методи є найбільш ефективними. Завдяки постійному збору зворотного зв'язку від студентів можна визначити, які методи активізації пізнавальної діяльності найбільш підходять для конкретних дисциплін і груп студентів. Аналізувати та коригувати методику на основі результатів оцінювання можна коригувати навчальний процес, змінювати методи навчання та використовувати нові підходи в залежності від потреб студентів.

Результати проведеного дослідження підтвердили, що активізація пізнавальної діяльності студентів є одним з ефективних способів підвищення якості навчання з економічних дисциплін, зокрема бухгалтерського обліку. Використання активних методів навчання, таких як проєктне навчання, рольові ігри, кейс-метод і інтерактивні технології, позитивно впливає на рівень знань і практичних навичок студентів.

Водночас для забезпечення ефективного впровадження цих методів необхідно створити відповідні умови: підвищення кваліфікації викладачів, забезпечення студентів доступом до сучасних технологій, впровадження нових форм роботи та стимулювання самостійної діяльності студентів. Подальші дослідження в цій галузі можуть бути спрямовані на детальніше вивчення впливу різних активних методів на мотивацію студентів, а також на дослідження можливостей інтеграції новітніх технологій у навчальний процес з економічних дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту». (від 01 липня 2014 року № 1556-VII).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». (від 01 липня 2018 року № 2210-VIII)
3. Бабич В. П. Адаптація навчальних програм з бухгалтерського обліку до вимог сучасного ринку праці. Одеса: Південна Академія, 2020. – 220 с.
4. Губернєва О. В. Психологія навчання: теорія та практика. Київ: "Академія", 2018. – 256 с.
5. Грекова І. В. Інноваційні технології навчання в освітньому процесі: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Академвидав, 2019. – 320 с.
6. Гнатенко О. М. Сучасні підходи до активізації пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів. Київ: Вища школа, 2021. – 310 с.
7. Дьяків В. І. Основи економіки: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. – 312 с.
8. Зимня І. А. Педагогічна майстерність: теоретичні основи та практичні аспекти. Київ: Літера ЛТД, 2016. – 280 с.
9. Іванова Т. В. Розвиток пізнавальної активності студентів економічних спеціальностей. Харків: Вища школа, 2018. – 280 с.
10. Павленко І. І. Методика викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах. Харків: "Харківський державний університет", 2019. – 234 с.
11. Коротка В. В. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики. Харків: Фактор, 2020. – 342 с.
12. Кудрявцева О. В. Інтерактивні методи навчання в економічній освіті. Київ: "Тека", 2018. – 188 с.
13. Кравченко Т. О. Методика викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах. Харків: ХНУ, 2020. – 280 с.

14. Каган М. Ю. Методика викладання бухгалтерського обліку на основі активних методів навчання. Львів: Львівський університет бізнесу та права, 2018. – 200 с.
15. Мельник Н. П. Проектно-орієнтоване навчання в економічних дисциплінах: методи і стратегії. Київ: КНЕУ, 2019. – 260 с.
16. Петрова Н. М. Психологічні аспекти активізації навчання в економічних дисциплінах. Київ: Лібра, 2019. – 240 с.
17. Руденко І. В. Активні методи навчання у вищій школі: теоретичні засади і практичні аспекти. Київ: Інститут вищої освіти НАН України, 2017. – 310 с.
18. Скрипник Т. В. Використання ІКТ у навчанні бухгалтерії: технології та підходи. Харків: Видавництво ХНЕУ, 2022. – 270 с.
19. Ткаченко Н. О. Активні методи навчання в економічній освіті: теоретичний та практичний аспекти. Харків "ІНЖЕК", 2017. – 222 с.
20. Мартиненко Н. П. Психологія пізнавальної діяльності у навчанні. Харків: "Нова книга", 2015. – 276 с.
21. Троян Л. І. Основи бухгалтерського обліку та аналізу для студентів економічних спеціальностей. Київ: МАУП, 2014. – 296 с.
22. Ніколаєнко В. В. Методи активізації пізнавальної діяльності студентів в процесі навчання економічних дисциплін. Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016, № 1 (28), с. 84–90.
23. Савченко Л. А. Методи активізації навчання у вищій школі. Харків: Видавництво "Вища школа", 2018. – 208 с.
24. Фоменко В. О. Роль пізнавальної діяльності у навчальному процесі. Психологічні аспекти викладання економічних дисциплін. Харків: Академія, 2020. – 312 с.
25. Шевчук І. В. Інтерактивні методи навчання у вищій освіті: теорія та практика. Одеса: Одеський національний університет, 2021. – 240 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Анкета для оцінки мотивації, готовності до навчання та ставлення до методів

Будь ласка, відповідайте на питання, вибираючи відповідь, яка найкраще відображає ваші думки та відчуття. Всі відповіді конфіденційні.

Як ви оцінюєте ваш рівень зацікавленості в дисципліні «Бухгалтерський облік»?

Дуже зацікавлений

Зацікавлений

Не дуже зацікавлений

Не зацікавлений

Як часто ви самостійно займаєтесь вивченням матеріалу з бухгалтерського обліку?

Щодня

Кілька разів на тиждень

Рідко

Не займаюся

Які методи навчання вам найбільше підходять?

Лекції та теоретичні заняття

Практичні заняття та тренінги

Інтерактивні заняття (рольові ігри, кейс-метод)

Самостійна робота з навчальними матеріалами

Як ви ставитесь до використання нових методів навчання (наприклад, кейс-метод, рольові ігри)?

Дуже зацікавлений, хочу брати участь

Зацікавлений, але не дуже готовий до змін

Не дуже зацікавлений

Не хочу використовувати нові методи

Яка ваша готовність до участі в групових заняттях?

Повністю готовий

Готовий, якщо буде необхідність

Не дуже готовий

Не готовий

Як ви оцінюєте традиційні методи навчання (лекції, практичні заняття)?

Дуже задоволений

Задоволений

Незадоволений

Повністю незадоволений

Наскільки ви готові використовувати сучасні технології (бухгалтерське програмне забезпечення, онлайн-курси) в процесі навчання?

Дуже готовий

Готовий

Не готовий

Не хочу використовувати

Як ви оцінюєте свою мотивацію до вивчення бухгалтерії?

Висока мотивація

Середня мотивація

Низька мотивація

Дуже низька мотивація

ДОДАТОК Б**Тест з бухгалтерського обліку для студентів (вхідний тест)**

У цьому тесті 5 блоків запитань. Виберіть одну правильну відповідь для кожного запитання або виконайте завдання. Тест проводиться на 30 хвилин.

1. Загальний рівень знань (Теоретичні запитання)

1.1. Яке з наведених визначень найбільш точно описує бухгалтерський облік?

- a) Система, яка забезпечує створення та збереження бухгалтерських документів.
- b) Система, яка фіксує та узагальнює господарські операції, що відбуваються на підприємстві.
- c) Методика оцінки фінансових результатів діяльності підприємства.
- d) Процес управління запасами товарів і сировини на складі підприємства.

1.2. Яке з наведених визначень є правильним для поняття "пасиви підприємства"?

- a) Товари та сировина, що належать підприємству.
- b) Кошти, які підприємство повинно виплатити зовнішнім користувачам.
- c) Кошти, які підприємство отримує від своїх інвесторів.
- d) Всі суми, які підприємство повинно отримати від своїх клієнтів.

2. Знання основних термінів і понять

2.1. Визначте правильне співвідношення між рахунками бухгалтерського обліку:

- a) 10 «Основні засоби» — активний рахунок.
- b) 50 «Каса» — пасивний рахунок.
- c) 62 «Розрахунки з покупцями та замовниками» — пасивний рахунок.
- d) 30 «Основні засоби» — пасивний рахунок.

2.2. Який термін визначає "суми, що належать підприємству за здійснені господарські операції"?

- a) Зобов'язання.
- b) Оборотні активи.

- c) Кредити.
- d) Дебіторська заборгованість.

3. Знання методів обліку та їх застосування

3.1. Який з наведених методів обліку використовують для обчислення амортизації основних засобів?

- a) Лінійний метод.
- b) Метод вартості.
- c) Касовий метод.
- d) Методи оцінки по ринковій вартості.

3.2. Як правильно відображають операцію, коли підприємство отримало від клієнта аванс за продукцію?

- a) Дебет рахунка 61 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», кредит рахунка 62 «Розрахунки з покупцями та замовниками».
- b) Дебет рахунка 62 «Розрахунки з покупцями та замовниками», кредит рахунка 68 «Розрахунки з бюджетом».
- c) Дебет рахунка 31 «Рахунки в банках», кредит рахунка 63 «Розрахунки з покупцями».
- d) Дебет рахунка 51 «Каса», кредит рахунка 66 «Розрахунки за авансами».

4. Розуміння бухгалтерських проводок

4.1. Як буде здійснена бухгалтерська проводка при покупці товару на суму 5000 грн. з ПДВ 20%?

- a) Дебет 28 «Товари», кредит 62 «Розрахунки з покупцями» на 5000 грн.
- b) Дебет 28 «Товари», кредит 60 «Розрахунки з постачальниками» на 5000 грн.
- c) Дебет 28 «Товари», кредит 60 «Розрахунки з постачальниками» на 6000 грн., кредит 64 «Розрахунки за ПДВ» на 1000 грн.
- d) Дебет 64 «Розрахунки за ПДВ», кредит 60 «Розрахунки з постачальниками» на 1000 грн.

4.2. Яка бухгалтерська проводка буде зафіксована при оплаті рахунку постачальнику на суму 6000 грн.?

- a) Дебет 60 «Розрахунки з постачальниками», кредит 31 «Рахунки в банках» на 6000 грн.
- b) Дебет 31 «Рахунки в банках», кредит 60 «Розрахунки з постачальниками» на 6000 грн.
- c) Дебет 62 «Розрахунки з покупцями та замовниками», кредит 64 «Розрахунки за ПДВ» на 6000 грн.
- d) Дебет 68 «Розрахунки з бюджетом», кредит 60 «Розрахунки з постачальниками» на 6000 грн.

5. Рішення задач на застосування обліку

5.1. Задача: Підприємство здійснило покупку основних засобів на суму 10000 грн. (без ПДВ), авансом сплачено 5000 грн. за товар. Які бухгалтерські проводки будуть зафіксовані?

- a) Дебет 10 «Основні засоби», кредит 60 «Розрахунки з постачальниками» на 10000 грн.
- b) Дебет 10 «Основні засоби», кредит 50 «Каса» на 5000 грн.
- c) Дебет 10 «Основні засоби», кредит 60 «Розрахунки з постачальниками» на 5000 грн., дебет 50 «Каса», кредит 60 «Розрахунки з постачальниками» на 5000 грн.
- d) Дебет 60 «Розрахунки з постачальниками», кредит 10 «Основні засоби» на 5000 грн.

5.2. Задача: Підприємство має дебіторську заборгованість на суму 20000 грн. Як правильно відобразити цю операцію?

- a) Дебет 31 «Рахунки в банках», кредит 62 «Розрахунки з покупцями» на 20000 грн.

- b) Дебет 62 «Розрахунки з покупцями», кредит 71 «Доходи від реалізації» на 20000 грн.
- с) Дебет 62 «Розрахунки з покупцями», кредит 36 «Дебіторська заборгованість» на 20000 грн.
- d) Дебет 36 «Дебіторська заборгованість», кредит 62 «Розрахунки з покупцями» на 20000 грн.

Рекомендації для оцінювання:

Тестування має оцінюватися за шкалою:

80-100% правильних відповідей — високий рівень знань.

60-79% правильних відповідей — середній рівень знань.

40-59% правильних відповідей — низький рівень знань.

менше 40% — дуже низький рівень знань.

ДОДАТОК В

Конспект уроку з бухгалтерського обліку

Тема уроку: Облік основних засобів та нематеріальних активів

Мета уроку: ознайомити студентів з поняттями «основні засоби» та «нематеріальні активи», їх обліком та амортизацією.

Розвинути вміння застосовувати теоретичні знання на практиці через використання активних методів навчання.

Активізувати пізнавальну діяльність студентів шляхом інтерактивних методів: рольових ігор, кейс-методу, проєктного навчання.

Тип уроку: Комбінований урок з елементами активних методів навчання (рольова гра, проєктне навчання, кейс-метод).

Обладнання: комп'ютери з програмним забезпеченням для бухгалтерії (Excel, 1С).

Роздаткові матеріали (таблиці, кейс-ситуації).

Дошка, маркери.

1. Організаційний момент (5 хв)

Привітання студентів.

Перевірка присутності.

Оголошення мети та завдань уроку.

2. Актуалізація знань (10 хв)

Метод: Опитування. Викладач запитує студентів:

Що таке основні засоби?

Яка їх класифікація?

Як відображаються основні засоби в бухгалтерському обліку?

Які методи амортизації основних засобів ви знаєте?

Як відображаються нематеріальні активи на підприємстві?

Результат: Визначення рівня знань студентів щодо основних засобів і нематеріальних активів, актуалізація теоретичних основ.

3. Вивчення нового матеріалу (20 хв)

Метод: Лекція з елементами інтерактивних технологій.

Викладач пояснює поняття основних засобів, їх класифікацію (земельні ділянки, будівлі, обладнання тощо), а також нематеріальних активів (патенти, авторські права, програмне забезпечення).

Пояснення основних принципів обліку: первісна вартість, нарахування амортизації.

Демонстрація обліку основних засобів за допомогою Excel: нарахування амортизації за прямолінійним методом.

Приклад на екрані:

Облік основного засобу, вартість якого 100 000 грн, строк корисного використання – 5 років.

Розрахунок амортизації за методом рівномірного нарахування.

4. Рольова гра (15 хв)

Метод: Рольова гра.

Студенти розподіляються на групи, кожна з яких отримує роль бухгалтера, керівника або працівника складу.

Завдання: скласти акт на введення в експлуатацію основного засобу (наприклад, комп'ютера) і визначити метод амортизації.

Кожна група обговорює, який метод амортизації вибрати для нового обладнання (рівномірний, прискорений) і обґрунтовує вибір.

Презентація результатів: кожна група презентує своє рішення щодо амортизації та обліку.

Результат: Студенти застосовують отримані знання на практиці, обговорюють рішення в групі, розвивають навички аргументації та критичного мислення.

5. Проектне навчання (20 хв)

Метод: Проектне навчання.

Студенти діляться на групи і отримують завдання розробити проект з обліку основних засобів на підприємстві. У проекті необхідно:

Визначити методи обліку для різних груп основних засобів.

Розрахувати амортизацію для кількох основних засобів, що належать підприємству.

Підготувати презентацію для керівництва про стан основних засобів підприємства та методи нарахування амортизації.

Ресурси: Excel для розрахунків, 1С для обліку.

Результат: Студенти застосовують теоретичні знання до реальної ситуації, розвивають вміння працювати з інформацією та готувати звіти.

6. Кейс-метод (15 хв)

Метод: Кейс-метод.

Студенти отримують кейс: на підприємстві виникла проблема з обліком основних засобів, оскільки були змінені умови їх використання (наприклад, перепрофілювання приміщення, зміна функціонального використання обладнання).

Завдання: студенти повинні:

Проаналізувати ситуацію.

Вибрати метод амортизації для нового використання основних засобів.

Розрахувати необхідні коригування в бухгалтерії.

Студенти працюють в групах, презентують свої рішення.

Результат: Розвивається вміння застосовувати знання до реальних ситуацій, робити висновки та коригувати облік.

7. Підсумки уроку (10 хв)

Обговорення результатів проєктів та кейсів. Підсумки уроку.

Питання до студентів:

Які методи амортизації найбільш ефективні для підприємства?

Як облік основних засобів впливає на фінансовий результат підприємства?

Оцінка роботи студентів, коментарі щодо виконаних завдань.

8. Домашнє завдання

Завдання: Підготувати звіт за проєктом: «Облік основних засобів на підприємстві з вибором методів амортизації».

Додатково: Підготувати розрахунок амортизації для кількох основних засобів (будівля, транспортний засіб, комп'ютер).

ДОДАТОК Г**Практичне завдання: "Аналіз фінансової ситуації підприємства та підготовка фінансових звітів"****Мета завдання:**

- розвивати навички складання бухгалтерських звітів.
- розвивати здатність до самостійного аналізу фінансової ситуації підприємства.
- сприяти розвитку критичного мислення через участь у групових дискусіях.
- навчити студентів практичному застосуванню теоретичних знань у реальних економічних ситуаціях.

Опис завдання:

Студенти отримують у групах реальну або змодельовану фінансову ситуацію підприємства, для якого потрібно підготувати наступні звіти та документи:

1. Складання балансу підприємства на кінець кварталу:
 - Використовуючи дані про активи, пасиви, доходи і витрати підприємства, студенти складають баланс, враховуючи відповідність між активами та зобов'язаннями підприємства.
2. Підготовка звіту про прибутки і збитки (форма №2):
 - Студенти повинні проаналізувати дані щодо доходів і витрат підприємства та підготувати звіт, який надасть інформацію про фінансовий результат за період.
3. Підготовка фінансового плану підприємства на наступний квартал:
 - На основі аналізу поточної фінансової ситуації студенти мають розробити план доходів і витрат, а також прогнозувати фінансові результати на наступний період.
4. Участь у груповій дискусії:
 - Кожна група обговорює можливі шляхи поліпшення фінансової ситуації підприємства, пропонуючи стратегії скорочення

витрат, збільшення доходів, а також інші методи підвищення ефективності діяльності.

Інструкції для студентів:

1. Ось початкові фінансові дані підприємства (наприклад, активи, пасиви, доходи, витрати).
2. Використовуючи ці дані, складіть баланс підприємства та звіт про прибутки і збитки.
3. Розробіть фінансовий план на наступний квартал, зокрема план доходів та витрат.
4. Підготуйте презентацію результатів своєї групи та участь у дискусії з іншими групами для обговорення запропонованих змін.

Ключові питання для обговорення в дискусії:

1. Які фактори найбільше впливають на фінансові результати підприємства?
2. Які стратегії скорочення витрат можуть бути найефективнішими?
3. Як можна збільшити доходи підприємства в умовах нестабільного ринку?
4. Як оптимізувати структуру капіталу підприємства для досягнення більшої фінансової стійкості?

Оцінювання виконання завдання:

- Складання бухгалтерських звітів: правильність заповнення бухгалтерських звітів і їх відповідність бухгалтерським стандартам.
- Фінансовий план: реалістичність фінансового плану та обґрунтованість прогнозів.
- Участь у дискусії: активність та аргументованість під час обговорення можливих стратегій для поліпшення фінансової ситуації підприємства.

Очікувані результати:

- Студенти повинні вміти самостійно складати фінансові звіти, правильно проводити аналіз фінансової ситуації підприємства і вміння застосовувати ці знання для створення фінансових планів.
- Вони також мають здобути навички критичного мислення та командної роботи під час участі у групових дискусіях.

Приклад виконання завдання:

Складання балансу:

Активи	Сума (тис. грн.)	Пасиви	Сума (тис. грн.)
Оборотні активи	500	Короткострокові зобов'язання	300
Незавершене виробництво	200	Довгострокові зобов'язання	150
Основні засоби	800	Капітал та резерви	1000

Звіт про прибутки та збитки:

Показник	Сума (тис. грн.)
Доходи	1000
Витрати	700
Прибуток	300

Фінансовий план на наступний квартал:

- Очікувані доходи: 1200 тис. грн.
- Прогнозовані витрати: 800 тис. грн.
- Очікуваний прибуток: 400 тис. грн.

Обговорення стратегії:

Під час дискусії студенти можуть обговорити, як оптимізувати витрати, визначити можливі джерела додаткових доходів та запропонувати стратегії для зниження заборгованості.

Приклад регулярного контрольного тесту для студентів (експериментальна та контрольна групи)

Тест 1: Основи бухгалтерського обліку

Запитання 1: Що таке бухгалтерський облік?

- a) Процес аналізу фінансових ринків
- b) Система збору, обробки та аналізу фінансової інформації
- c) Процес обробки маркетингової інформації
- d) Система планування виробництва

Запитання 2: Які з наведених основних елементів складають фінансову звітність підприємства?

- a) Баланс, звіт про прибутки і збитки, звіт про рух грошових коштів
- b) Платіжний баланс, звіт про доходи
- c) Тільки баланс
- d) Тільки звіт про прибутки і збитки

Запитання 3: Що відображає рахунок "Каса"?

- a) Грошові кошти, що знаходяться на банківських рахунках
- b) Фінансові зобов'язання перед постачальниками
- c) Готівка в наявності
- d) Платежі за рахунками, що вже сплачені

Запитання 4: Який документ є основою для нарахування заробітної плати працівникам?

- a) Акт виконаних робіт
- b) Картка обліку працівника
- c) Відомість нарахування заробітної плати
- d) Операційний лист

Запитання 5: Що таке амортизація?

- a) Сума, яку підприємство витрачає на зарплату своїх працівників
- b) Процес зниження вартості основних засобів внаслідок їхнього фізичного зносу
- c) Платежі, які компанія отримує від клієнтів
- d) Переведення активів з одного рахунку на інший

Тест 2: Основи економічної теорії

Запитання 1: Який з наведених факторів є основним у процесі визначення ціни на товар?

- a) Вартість сировини та матеріалів
- b) Сума заробітної плати працівників
- c) Попит і пропозиція на ринку
- d) Кількість витрачених ресурсів

Запитання 2: Що таке макроекономіка?

- a) Вивчення індивідуальних ринків товарів і послуг
- b) Вивчення фінансів окремого підприємства
- c) Вивчення економіки на рівні національної економіки та глобальних процесів
- d) Вивчення споживчого попиту

Запитання 3: Який з нижченаведених показників є індикатором економічного зростання?

- a) Рівень безробіття
- b) Валовий внутрішній продукт (ВВП)
- c) Зовнішній борг країни
- d) Курс національної валюти

Запитання 4: Що з наведеного є характеристикою інфляції?

- a) Зростання виробництва товарів і послуг

- b) Підвищення рівня цін на товари і послуги
- c) Зниження рівня безробіття
- d) Зниження процентних ставок

Запитання 5: Яка з наведених причин може сприяти дефляції?

- a) Зростання попиту на товари
- b) Зниження витрат на виробництво
- c) Зростання кількості грошей в обігу
- d) Зменшення кількості товарів на ринку

Оцінка результатів тестування:

Кількість правильних відповідей: кожен тест складається з 5 запитань. Максимальний бал за кожен тест — 5 балів (1 бал за правильну відповідь на кожне запитання).

Підсумковий результат:

0–2 бали: низький рівень знань, потребує покращення.

3–4 бали: середній рівень знань, можливе покращення.

5 балів: високий рівень знань, студент добре засвоїв матеріал.

Результати: після завершення тестування підраховуються результати для кожного студента, а потім для групи в цілому.

ДОДАТОК Ж**Тест після проведення часткового експерименту**

Інструкція: Виберіть одну правильну відповідь для кожного питання.

Що таке "амортизація"?

- a) Вартість товару
- b) Поступове списання вартості основних засобів
- c) Рахунок для оцінки активів
- d) Прибуток підприємства

Яка мета бухгалтерського обліку?

- a) Планування витрат
- b) Облік доходів і витрат підприємства
- c) Підготовка податкових декларацій
- d) Оцінка фінансових звітів

Як змінюються бухгалтерські записи при здійсненні продажу товарів у кредит?

- a) Дебет рахунку "Товари", кредит рахунку "Грошові кошти"
- b) Дебет рахунку "Каса", кредит рахунку "Постачальники"
- c) Дебет рахунку "Постачальники", кредит рахунку "Каса"
- d) Дебет рахунку "Дебітори", кредит рахунку "Товари"

Що є прикладом оборотних активів?

- a) Основні засоби
- b) Товари на складі
- c) Власний капітал
- d) Кредиторська заборгованість

Що таке "прибуток" підприємства?

- a) Різниця між доходами та витратами
- b) Вартість товарів на складі
- c) Загальна сума активів
- d) Сума обов'язкових платежів підприємства

ДОДАТОК К

Анкета для оцінки мотивації і активізації пізнавальної діяльності після експерименту

Інструкція: Оцініть, будь ласка, вашу згоду або незгоду з наведеними твердженнями, поставивши позначку у відповідному полі (1 — зовсім не погоджуюсь, 5 — повністю погоджуюсь).

Твердження	1	2	3	4	5
1. Застосовані під час експерименту методи навчання значно покращили мої знання з бухгалтерії					
2. Я став більше зацікавлений у вивченні бухгалтерії завдяки новим методам					
3. Групові обговорення та кейс-методи допомогли мені краще зрозуміти складні теми					
4. Я активно використовую отримані знання на практиці у навчальному процесі.					
5. Після проведення експерименту я став більш упевненим у своїх знаннях з бухгалтерського обліку.					
6. Я відчуваю, що методи активного навчання (кейси, рольові ігри, проекти) допомогли мені покращити навички аналізу.					
7. Я охоче приймав участь у заняттях, що передбачають групову роботу та обговорення					
8. Мені стало зрозуміло, як застосовувати теоретичні знання на практиці завдяки новим методам навчання.					
9. Після експерименту я відчуваю покращення у своїх знаннях та розумінні бухгалтерського обліку					
10. Застосування сучасних методів навчання значно підвищило мою зацікавленість у дисципліні					